

Tuglase novellid ilmuvad ühes köites

Friedebert Tuglas kirjutas 1924. aasta Loomingus: “Kuid eestlane pole ükskord juba ühelhoobil anderikas ja viljakas. Ikka kannatab üks pool teise all. Tal pole mitte sagedasti öelda midagi uut ja väärtuslikku. Ta peab pauseerima, et kesken-duda, oma tundeilma tihendada.”

Tuglase novellid ilmuvad seekord kõik ühes köites ning peaksid aitama lugejal nii “pauseerida” kui ka anderikkust suurendada. Loe lk 3.

RAAMAT

EESTI KIRJASTUSTE LIIDU AJALEHT

Nr 12 14. detsember 2006

veerg

Raamat aitab leida raamatut

Aasta tagasi ilmus esimest korda Postimehe vahel Eesti Kirjastuste Liidu ajaleht Raamat.

Igakuine kas siis 8- või 12-leheküljeline ajaleht Eesti suurima tiraažiga päevalehe vahel ei ole kirjastaja tuju või löbu.

Esiteks läheb ajalehe väljaandmine igale end ilmutavale kirjastusele korraliku raha maksma ja teiseks ei ole just päris tavaline, et kirjastaja vabast ajast ajakirjanduslikku tegevust arendab.

Tegelikult sai juba mõnda aega peas keerelnud ajalehe tegemise mõte selgema sisu 2005. aasta Frankfurdi raamatumessi ühelt öhtuselt istumiselt. (Nagu mõned teisedki head mõtted.) Õhku visatud küsimus: “Kas ka teile tundub, et Eestis on ajalehed raamatut ära unustamas?” leidis erakordselt emotsionaalse vastuvõtu. Üsna kiiresti jõudsimise järgmise küsimuseni, kuidas oleks võimalik oma kulu ja kirjajadega ühte korraliku tiraažiga ajalehte välja anda. Kui kolm kirjastust – TEA, Varrak ja Tänapäev – lubasid aasta jagu külgi broneerida, oligi asi otsustatud.

Edasi läks juba üllatavalt ladusalt. Postimehele ei olnud vaja pikalt selgitada, mida teha tahame. Ka ei hakanud neil maksimaalsed saada olevad rahatähed silme ees keerlema.

Koostasime oma ajalehe eelarve, trükigraafiku, külgede broneeringud. Pidasime koosoleku, kus leppisime kokku, et see saab olema raamatuid tutvustav sisukas väljaanne.

Hea kujunduse tegi professionaalne disainer, kiiresti leidsime sobiva toimetaja ja küljendaja. 2005. aastal rahvusraamatukogus avatud jõulumüügi ajal ilmus Raamatu esimene number.

Olen oma varasemas ajakirjanikuelus nii mõneski väljaandes töötanud ning pärast Hommikulehes kogu südamest rabamist ja lootusetut Sirpi peatoimetades lubanud, et ei ühtegi ajalehte enam. Ometi juhtus see taas.

Närveerisin päev enne ajalehe ilmumist – ise ka ei tea, miks – ja ei julgenud järgmisel hommikul Postimeest avada. Äkki läks midagi valesti, äkki pole kirjastajad rahul, äkki meie ajaleht ei ilmunudki!?

Aga ilmus. Me tegime selle ära. Ning oleme teinud juba aasta jagu, iga kuu. Ja loodame väga, et lugejad teavad juba järgmist numbrit oodata.

Tiina Tammer
kirjastuse Tänapäev juht

Jaanika Palm esitleb “Lastekirjanduse sõnastikku”, mille toimetaja ja üks autoreid ta on. Eesti Lastekirjanduse Teabekeskuse välja antud sõnastik sisaldab rohkem kui 300 märksõna lastekirjanduse teooriast, ajaloo- ning uurimisest, samuti lastekirjandusega seotud mõisteid rahvaluulest, kasvatusedusest, esteetikast, raamatukogundusest jpm. Foto: Ülle Väljataga

uudis

Jõulukuu raamatunädal

Eesti Rahvusraamatukogu korraldab 12.–16. detsembrini traditsioonilise jõulukuu raamatunädala, mil kirjastused müüvad oma raamatuid ja toimuvad raamatuesitlused. 15. ja 16. detsembril toimub samas kirjandusfoorum “Paabeli raamatukogu”.

Kirjanik Neil Jordan Tallinnas

Detsembri alguses esitles Tallinnas Rahva Raamatu kaupluses oma viimast romaani “Vari” iiri kirjanik, filmirežissöör ja Oscari võitja Neil Jordan. Jordan (s 1950), kes praegu on tuntud eelkõige filmirežissöörina (filmid “Nutumäng”, “Intervjuu vampiiriga” jpt), alustas oma loomingulist karjääri kirjanikuna. Tema esimene jutukogu “Õo Tuneesias” (Night in Tunisia, 1976) võitis Guardiani kirjandusauhinna.

Lasteraamat koju kätte

TEA Kirjastus alustab täna uute lasteraamatusarjade ettetellimist. Sarja raamatud hakkavad ilmuma uuel aastal üks kord kuus ja need tuuakse igale tellijale koju kätte. Kolmes sarjas on igaühes 12 toredat raamatut tuntud Eesti autoritelt. Üks sari on suurematele lastele, teine keskmistele ja kolmas kõige väiksematele.

Kaunimad raamatud

Jaauanuaris valitakse 25 kaunimat Eesti raamatut ja 5 kaunimat Eesti lasteraamatut. Konkursil osalemiseks paluvad korraldajad tuua 2.–13. jaauanuarini igast raamatust kolm eksemplari Eesti Rahvusraamatukogu infoletti ja täita iga raamatu kohta registreerimisvorm. Tingimused ja registreerimisvorm on rahvusraamatukogu koduleheküljel www.nlib.ee.

Raamatud kingikotti!

Armas Jõuluvana! Oleme oma 2006. aasta töö ja tegemised kokku võtnud. Loodame väga, et Sinu ja abiliste kingikottides on palju raamatuid. Jõudumööda oleme terve aasta neid ka ise kõigile kingisaajatele tutvustanud. Need kõige-kõige ilusamad seame tavaliselt ikka jaauanuarikuus 25 kaunima raamatu konkursiks ja korraldame koostöös rahvusraamatukogu ja kujundusgraafikute liiduga kaunima raamatu näituse.

Kõige rohkem kingikotti sattunud raamatud seame aga pingeritta ning avaldame jaauanuaris aasta menuramatut nimekirja. Eesti autorite uued raamatud viime igal aastal koostöös kultuuriministeeriumi, Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse, Eesti Kirjanduse Teabekeskuse ning paljude teiste koostööpartneritega rahvusvahelistele raamatumessidele Londonis, Frankfurdis, Göteborgis, Bolognas ja Helsingis.

Kallis Jõuluvana, kas Sa oled aru saanud, miks mõne uhke kaubandus-

keskuse lettidel on nii vähe raamatuid? Meie omalt poolt püüame koostöös raamatukaubastajate ja kaubanduskettidega leida raamatute poodi jõudmiseks kõige kratikindlama mooduse ja loodame, et Sinu kingikotis on mõni hea idee ka kaupmeeste jaoks.

Loodame väga, et järgmisel aastal leiame üheskoos kirjanike liiduga autoritasude kokkuleppe sõlmimiseks lahenduse. Ja palun aita meil leida võimalus kooliraamatukogudele raamatute ostmiseks.

Omalt poolt lubame, et püüame edukalt läbi viia tuleval aastal Tallinnas toimuva Balti raamatumessi ning osaleda lisaks teistele välismessidele ka Göteborgi raamatumessil, kus Eesti on 2007. aastal peakülaline.

Meie tegemistest saad ka järgmisel aastal lugeda Postimehe vahel ilmutava Raamatust ja Eesti Kirjastuste Liidu koduleheküljelt www.estbook.com.

Kristiina Raid
Eesti Kirjastuste Liidu
tegevdirektor

Mida kirjastaja Jõuluvanalt soovib?

Sooviks, et nii kirjastajatel, müüjatel kui ka lugejatel ei jääks mõistust vähe-maks. Ja kui “suurt eestikeelset romaani” jälle ei tule, siis võiks olla vähemalt paar väiksemat.

Tänapäev

Igasse Eestimaa kodusse võiks Jõuluvana tuua suure raamaturiigi ja ühe väiksema riigi ka lastetuppa. Jõulumehe kingikott võiks toredatest raamatutest pungil olla, sest need sobivad suurtele ja väikestele ja ei tee hambasse auku.

TEA Kirjastus

Sooviks, et töötegemine oleks jälle au sees. Südamega ja hästi. Ehk et kirjastus toodab vähem, aga paremat kraami ja raamatumüüjagi teeb oma tööd südamega. Ja ühte head toimetajat paluks.

Maalehe Raamat

Aega, aega, aega.

Ilmamaa

RAAMAT

Väljaandja Eesti Kirjastuste Liit
© EKL 2006

Milline raamat sobib kingikotti?

Küsisime seda toimetajatelt ja nende sõpradelt.

Kartograafia kukeaabits

Esimesed eestikeelsed kaardid tehti tsariajal õpilaste jaoks. Oli kaks kaarti: Vene impeerium ja Püha maa. N. Liidu ajal tuli meil läbi ajada pigem kaart-skeemidega.

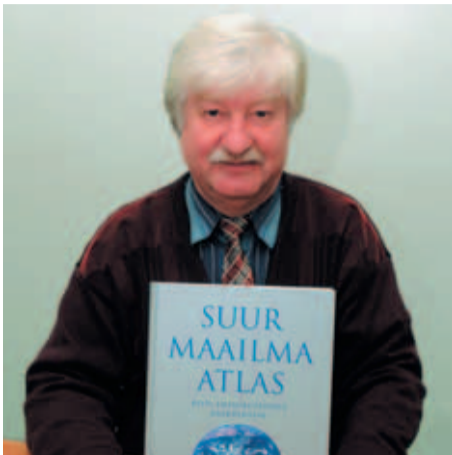
Eelmise aasta lõpust on meil olemas "Suur maailma atlas", ainulaadne väljaanne Eesti kultuuriloos, mida koostas ligi 100 inimest üle nelja aasta. See atlas on Eesti kartograafia valdkonnas otsekui "Suur kukeaabits". Ainuke seni ilmunud eestikeelne maailma üldatlas annab kõikvõimaliku taustateabe Eesti ja maailma kohta. Suur osa atlasest on piirkondlikud kaardid, olgu siis Lõuna-Aafrika või Lõuna-Eesti.

Atlases on ka teemakaardid, näiteks taime- ja loomakasvatuse, tööstuse, energeetika, iive, inimrassid, enim räägitavate keelte alad, aga ka konfliktide ja rahvusvaheliste organisatsioonide kaart. Samuti oleme kaardidel püüdnud kajastada poliitilist hetkeseisu ja piirivaidlusi. On ka selline Eesti kaart, mis näitab kõiki meie piirivaidlusi läbi aegade. Muide, väga õpetlik. Sama tähenduslik on kaart rahvastiku muutustest Eestis II maailmasõja tagajärjel, kus antud sisseränne Idast, põgenemine Läände ja küüditamine Venemaale. Eraldi on toodud baltisakslaste ja rannarootslaste liikumine.

Ainulaadne on kaart, millel kajastame Eestiga seotud inimeste nimede jäädvustamist. Oma jälje on maailmakaardile jätnud Bellingshaus, Krusenstern, Struve jmt.

Atlase näol on tegemist püsiväärtusega. Nii nagu entsüklopeedia on kümnetes tuhandetes Eesti kodudes, peaks seal võimaluse korral olema ka eestikeelne suur atlas.

Hardo Aasmäe, peatoimetaja

Erastatud ajalugu

"XX sajandi kroonika" kolm esimest osa on ilmunud, varsti lisandub neljas. Tegemist on maailmas suhteliselt levinud teatmeteose formaadiga, kus mingi riigi etapp võetakse läbi lühitekstide ning ohtrate fotodega – printsii-bis "Meie ja maailm".

Ent Entsi tellised evivad endas lisaks ajalootelele veel midagi üliolulist. Ma ei teagi, kellel toimetusest tuli hüva mõte anda seeria välja stiilis, mis lahtiseletatuna tähendaks justkui krooniku jutustust – niisiis, me saame teada, mida kroonik ühest või teisest etapist märkas. Ning nagu maailma ajaloos väljapaisatud kroonikatest hästi teada, märkab sihuke vilgas sell ametlikule ajaloole lisaks veel üllatavaid pisiasju, millest tegelikult moodustub ajaloo värv.

"XX sajandi kroonika" on meie kõigi tehtud, igäühe silme ees purjetavad möödunud sajandist omad pildid.

Mul on siiralt hea meel, et toimetuse mind lahkelt viimase, IV osa koostamisse kaasas. Olen ootamatult avastanud hunniku asju, mis koduloo kronoloogias pildiliselt kõnelevad: lapsest peale olen juba kord selline, et korjan üles kõiksugu trüki – nii sattus raamatusse värvikirevaid objekte Rakverest ostetud propagandaplakatitest (16 kopeikat) Tallinna 20. Keskkooli Liisa Tšaikina nimelise pioneerimaleva piduliku lipuni (selles koolis käis ka Entsi juht Hardo Aasmäe), mille sealt kunagi ära varastas. Rääkimata muudest vidinatest, mis taastavad ühe kadunud ja küllaltki jabura epohhi lustlikud raamid.

Kolme esimese köitega olen veetnud tunde. Pikali ja püsti, sõpradega ja üksi. Siin on kõike. Tuhandeid fotosid, täielikke haruldusi sealhulgas, leheartikleid, sedastusi, oletusi või meenutusi.

Ajalugu on erastatud värk. Iga inimene on saanud oma tükikese. Ja kokku moodustub sellest üks äärmiselt maitserohke köide. Muuseas, kaks korda olen oma köited ära kinkinud ja siis uuesti asemele ostnud. Mis teha, elu on raske, maakera ümmargune ning ootuspärane ootamatu! Heale inimesele pole raamatustki kahju!

Juku-Kalle Raid, ajalehe KesKus peatoimetaja ja luuletaja

Priit Pärna kuus palet

Eesti teatmekirjandus on äsja rikastunud unikaalse teosega – Toomas Kalli koostatud "Priit Pärna Entsüklopeedia" (PPE). Teosel on "Pärnograafia" kaante vahel mahukas sissejuhatus – 335 lehekülge, mis peegeldavad kunstnik Priit Pärna enam kui 40 aastat kestnud muutumisi joonistajana ja avavad tema kuus palet, eksponeerides ta karikatuure, joonistusi, illustratsioone, filmijoonistusi, vabagraafikat ja sõejoonistusi.

Minu kursusekaaslane Olav Ehala (PPE, lk 342), kes on teinud muusika valdavale osale Pärna filmidest (PPE, lk 344), õpetas neid filme hoolikalt, mitu korda ja tingimata suurelt ekraanilt vaatama, sest püüdnud rõhke süžee varjutab esmavaatamisel mitmetasandiliste alltekstide ja vaimukate detailide pillerkaare. Sedasama soovitaksin "Pärnograafia" lugejale. Küll suur ja paks, on see ootamatult ühe-käe-raamat, mis teeb lehitsemise mugavaks. Ent kindlasti ei ole see ühe õhtu ega ühe lugemise teos, paras annus vaimu teritamiseks on ehk mõni lehekülge päevas, et siis ikka ja jälle raamatu juurde tagasi pöörduda.

Kõige selle rikkuse eest võlgname tänu Toomas Kallile, sest "... kui Toomas Kall poleks tulnud Sirbi viimase külje toimetajaks, oleksin ma praegu ilmselt bioloog," on Priit Pärn kinnitanud.

Tiina Mattisen, kirjanduse ja kunsti toimetuse juhataja

Olemise tarkus

Raamat minu käes tundub olevat püha. Nagu tilluke piibel. Ja piibel see ongi, sest annab rumalale inimlapsele hädavajalikku nõu selle kohta, kuidas kestma jääda. Kümnes käsus on nõue pidada hingamispäeva, mõelda Jumalale. See, kes näeb ridade taha, saab aru, et tegelikult tuleb käs-ku mõista nii: VÕTA AEGA OLEMISEKS. Ühine kõiksusega, loodusega. Taasleia endas kaunid tunded, mis tähtsaina paistnud askeldustes on tõrjutud tagaplaanile.

Piibel ütleb, et kui pole armastust, ei ole ka millelgi muul mõtet. Helen Exley tuletab meile meelde, et armastus on üle kõige. Armastage oma sõpru, väikesi lapsukesi, lemmikloomi, oma kodu, vaikust, aastaaegu, muusikat, ja leidke selleks armastuseks aega. Me ju ei tea, kas HOMME tulebki, seepärast tehke seda TÄNA.

Hingerahu saabub siis, kui meie sisemuses ei toimu lakkamatuid heitlusi. Tuleb võtta aega, et kõik selgeks mõelda. Siis oleme tugevad ja jääme terveks.

Helen Exley raamatukesest loeme: "Eile on möödas. Homme ei pruugi kunagi tulla. On ainult praeguse hetke ime. Naudi seda. See on kingitus." On's siin millegi üle veel vaielda? Kui need mõtted omaks võtame, oleme astunud pika sammu täiuslikkuse poole.

Siinkirjutaja on mõtisklenud, et kuni ta märkab lumehelveste ilu ja kastepiiska rohuliblel, kuni naudib kaunist muusikat ja saab kõikevõitva rõõmu osaliseks väikese lapse naerust, ei ole ta veel vana. Kahju, et paljud noored on sellest seisukohast võttes vanad. Kuid nad loevad ühel päeval raamatu "Võta aega olemiseks" ja kõik saab selgeks. Sest ükskõik, millisel leheküljelt raamatu avad, ikka tundub just see õige olevat. Nagu elutarkuste piiblis.

Ülle Okas, tõlkija

Loodus üllatab ikka ja jälle

Hoian oma käes "Üllatavat loodust", mis tutvustab imepäraseid loomi ja taimi. Selle raamatu toimetamisel tekkis mul palju rõõmsaid üllatushetki, seda nii uudse ja usaldusväärse teabe kui ka suurepärase fotode pärast.

Nii nagu ütleb raamatu koostaja Mark Carwardine, on iga elusorganism millegi poolest erandlik ja tähelepanu vääri. Raamatust saab paljude faktide hulgas näiteks teada, kes ja miks on kõige mürgisem loom, milline loom elab kõige kummalisemat ühiselu, millisel linnul on oma kehaga võrreldes kõige suurem muna, milline tähtsus on loomade pikkadel vurrudel, millistel loomad on hiiglaslikud parved, mis vaeva peavad isasloomad nägema, et emaseid kõita, kuidas suudavad organismid ookeanistvi-kutes elada, millistel taimedel on jubedaim lehk ja vanimad lehed. "Üllatav loodus" kajastab elusa looduse praegust uurituse taset, osales ju tema koostamisel 150 oma ala tippteadlast üle kogu maailma. Raamatus pühendatakse palju ruumi liikide looduskaitsele seisundile, rõõmustab, et nii mõnigi liik on loodusele tagasi võidetud. See raamat ärgitab kaasa mõtlema ja süvenema.

Anu Sillaots, loodusteaduste toimetaja

Paradiis – igäühele oma

Kaunis raamat "Paradiisi otsinguil" on mõnus lugemine kõigile neile, kes huvituvad müütidest, usunditest, kunstist ja kirjandusest ning laiemas mõttes kultuuriloost üldse. Selles leiavad kajastamist inimkonna õnneigatsused ja teispoolsuse kujutelmad aegade hämarusest tänapäevani – sumerite surematuse otsingutest maailmausundite paradiisikujutelmade, utoopiate ja New Age'i uskumusteni.

Eri paikade ja kultuuride uskumuste vahel on võimalik leida kokkulangevusi, olgu see siis ilmapuu motiiv, päikesekultus või öitsev varjuline aed täis rahu ja õnne. Pea alati tuleb paradiisliku oleku või õnne saavutamiseks vastata mingitele tingimustele või täita mingeid nõudeid – olla vapper sõjamees, järgida jumala(te) käsku või elada muidu neile meelepärasel viisil. Paljudele uskumustele on omane surmajärgne kohtumõistmine.

Paradiis või sellele sarnane koht või seisund kannab erinevates kultuuritraditsioonides eri nimesid. Vana-Egiptuses tunti müüri ümbritsetud Kõrkjavälja, seda seostati ida, elu ja viljakusega; asteekidel oli Tlalocan – igavese külluse ja igikestva suve paik, kus hinged nautisid hauatagust elu. Põhjala võitluses langenud sõjamehi ootas Valhalla. Hindudel saab millalgi taas paradiislik Krita ajastu, budismis on paradiis õnnis ajutine peatuspaik teekonnal valgustuse poole – Puhas Maa. Islami tõekspidamiste järgi on paradiis tulevase õndsuse, rõõmu ja naudingute aed, mida usklikele tasuks lubatakse. Koraan lubab õiglase meelega meestele maises elus tehtud heategude eest tasu: taevases aias saavad nad nautida kenade neidude seltsi. Põhjalikult käsitletakse judaistliku ja kristliku pärimuse Eedeni aeda ja paradiisimõistet. Raamatus on juttu nii Elüüsiumi väljadest, Kuldajastust kui ka Õndsate saartest ja keskaja Arkaadiast.

Raamat lõpeb Gaia teadusliku ja vaimse kontseptsiooni käsitlemisega, millest nähtub, et tänapäevased ökoloogialased debaadid on Eedeni aia traditsioonilisi piire laiendanud ning asetanud selle üleilmse konteksti.

Urve Tammjärv, teadustoimetaja

Tuntud novellisti päev

Pole palju neid autoreid, kes oma teoseid ise lahkesti kommenteerida on võtnud. Friedebert Tuglas on üks neist, kes seda teinud, ning mis võiks kõlvata paremini kõiki tema novelle sisaldava kogu juurde kui autori mälestused mõne novelli sünnilugudest.

Siil. Kirjutasin selle töökese 1901. a kevadel. Ei mäleta midagi aine leidmisest ega selle käsitlemisprotsessist. /.../ Samuti ei mäleta, millisel tõukel ma otsustasin just sellele katsele käiku anda. Igatahes ilmus "Siil" samal aastal Lastelehe novembrikuu numbris, milline leheke oli tollal Postimehe lisaks ja mille toimetajaks oli pastor ning luuletaja J. Bergmann. Mulle näib, et viimane veel omaltni poolt oli töösse sõnamagedust lisanud.

Jumala saar. Sünnilooliselt aga osutab see teos, kui vähe võib kirjanik ses eas, milles mina siis olin, oma mõttekujutuse üle valitseda ja kuhu võib viia süütu jäljendamiskatse.

Sammud kaduvikku, esialgse pealkirjaga "Surm". Seegi raskevaimuline teos on kirjutatud mu Unioninkatul olnud sünges Helsingi korteris. Õnneks ei ilmunud ta esialgsel kujul. Ka hilisemate paranduste ja ümbertegemistega pole ma rahuldavaid tulemusi saavutanud.

Toome helbed. Mu tuba vanas Ålanderite suvilas oli õhtu poole, kollased kased seisis akna ees, kõik koltus ja närtsis. Ning just ses sügiseses miljöös kirjutasin ma oma kevadisema teose, pannes lõpp-punkti 17. oktoobril.

Popi ja Huhuu. Teose idee tärkas 1911. a algul äkki Louvre'is, vaadeldes kord üleval Souchard'i kollektioonis ühe teise järgu flaami meistri paari natüürmorti. /.../ Mind üllatas, et "Popis ja

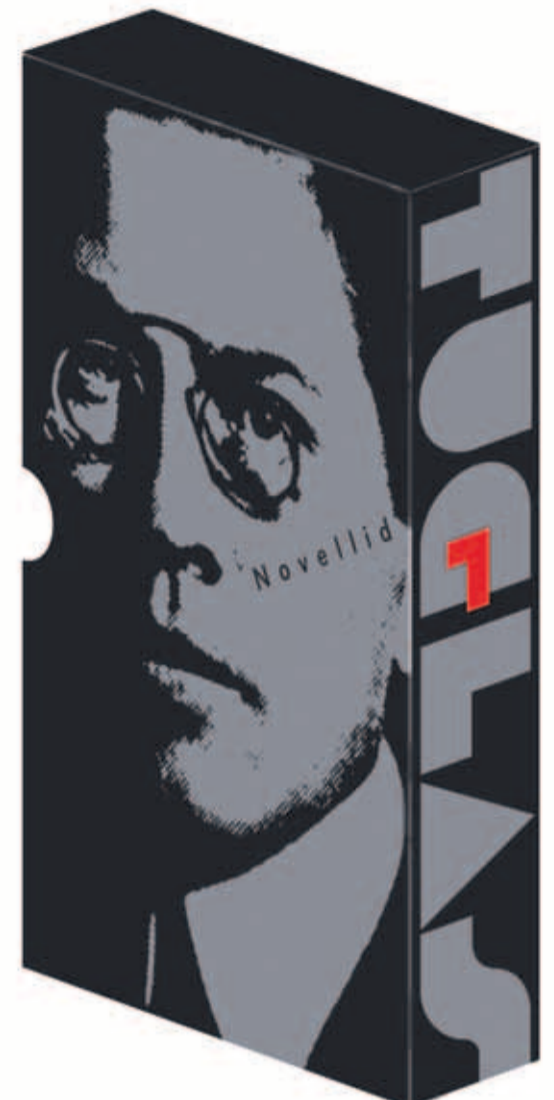
Friedebert Tuglas.

Huhuu" on tahetud tagantjärele näha mingit poliitilist allegooriat. Mina kirjeldasin ainult flaami natüürmorte, liiatigi ammu enne, kui säärane allegooriline käsitlus oleks võinud veel küsimussegi tulla.

Arthur Valdes. Nii ei taha mõni nali kergesti surra!

Inimesesööjad. Sügisel 1907 olid Oulunkylä lapsed Vanhakaupunki metsas mängides leidnud ülespoonud mehe laiba. Sellest kogemata kuulnud juhtumist hakkas aine mu mõttekujutuses arenema.

Taevased ratsanikud. Tagantjärele rõõmustan, et ma oma ülesandega siiski varem hakkama ei saanud, – oleksin võinud töö romantilisema käsitlusega kergesti rikkuda. Nüüd on see mu väheseid novelle, mille "matemaatilise" kompositsiooniga võin enam-vähem rahule jääda, olgu muidu kuidas on.

Inimese vari. Haigestusin 1917. a sügisel Tallinnast Tartu saabudes, ja kurgus tehti väike operatsioon. Olid heledamad päevad, lamasin kuumas toas, poolunes, poolmeelemärkuseta. Siis nägin poolnägemuse, poolune. Nägin viimse detailini oma novelli, kannata sin kohutava valuga ema kannatuse tipuni, nii et olin suremas selle kätte.

Õhk on täis kirge. 1920. a kevadtalvel olin jälle kirjanduslikul ringreisil. Val-

ga "Säde" saal oli täis ohvitseri ja sõdureid, osalt joobnud, kõik aga sõjast toorenenud. Kandsin ette oma novelli "Õhk on täis kirge". Kui jõudsin kohani, kus kirjeldati Lorensi võitlust peadega, tõmbas üks esimeses reas istuv ohvitser revolvi välja ning lausus minu poole sihtides, nii et kuulma pidin: no kui lasta, siis lasta! Jätkasin lugemist, kuigi see just kerge polnud.

Friedebert Tuglas. Teoste sünnilood

Novellid

Friedebert Tuglas
Kujundanud Andres Tali
504 lk
Pehme köide
Karp

ilmunud

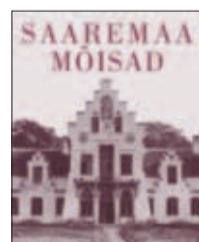

Kes? Mis? Kus? 2007
Aastaraamat
Koostanud
Enno Tammer
480 lk
kõva köide

Aastaraamat "Kes? Mis? Kus?" ilmub juba seitsmendat aastat. Ülevaade aasta sündmustest, persoonidest, faktidest, suurhetkedest ja skandaalidest Eestis ja maailmas. Paar märksõna:

Lossirüüblikud löid klantspildi mõranema. Presidendipaari lapselaste, 13-aastase Maria ja 15-aastase Helena teadmisel ja kohati ka algatusel vooisid võimulossis kui läbikäiguhoovis ringi alaealiste hordid, sekka ka mõni täiskasvanu. Jahmatav ja piinlik.

Kujudraama. Äkki märgati, et Tõnismäe pronkssõduri ala ei ole kaugeltki mitte ainult vananevate ja väheste Punaarmee veteranide jaoks Suures Isamaasõjas langenute mälestamise paik, kus kord aastast hea mälestusi heietada, laulujori joriseda ja topka napsu visata. Äkki märgati, et sõjas hukkunute mälestamise välise vööba all puhuti üles punavõimu ülistamise uut juurdumist. Kas mitte liiga hilja ei märgatud?

Saaremaa mõisad
Valdo Praust
184 lk
kõva köide
Sari "Väike mõisaraamat"

Saaremaa mõisad on Mandri-Eesti omadest palju tagasihoidlikumad, väiksemad ja lihtsamad.

See-eest on need oma lihtsuses ja arhailisuses sageli hoopis põnevamad.

Millal täpselt esimene mõis Saaremaale rajati, ei ole võimalik öelda.

On täiesti võimalik, et Saaremaal oli Eesti ülikutel ehk vanematel 13. sajandi algul maavaldusi, mis kandsid juba siis mõisate nime.

Hetkel teadaolevad andmed lubavad Saaremaa vanimateks mõisateks pidada Oti (1309), Torgu (14. sajand), Jursi (1398), Koikla (1399) mõisa.

Saaremaa 64 mõisa kirjeldust koos põhjaliku üldülevaate ning ajalooliste fotodega aastatest 1870–1940 on kokku pannud mõisaurija Valdo Praust.

Tema on ka varemilmunud ülevaatlilike raamatute "Virumaa mõisad" ja "Harjumaa mõisad" autor. Praust on ka Eesti mõisaportaali www.mois.ee arendaja.

Aeg antud elada, aeg antud surra
Erich Maria Remarque
Tõlkinud
Viktor Tomberg
Kujundanud
Kristjan Mändmaa
400 lk
kõva köide
Sari "Punane raamat"

Pärast kahte aastat Idarindel saab Ernst Graeber lõpuks kolm nädalat puhkust. Kuid kuna puhkust tühistatakse tihti, ei kirjuta ta sellest oma vanematele, et neis mitte tühje lootusi äratada.

Koju jõudes leiab mees aga eest vaid kodumaja varemed. Vanemate saatusest ei tea keegi midagi.

Omakseid otsides leiab ta Elisabeti, lapsepõlvõbra, kes on nagu Graeberi vangis maailmas, mida ta pole ise loonud.

Ent sõja ajal näib armastus kindla võimalusena rabeleda välja ümbritsevast koledusest teise, kaunimasse maailma ning üürrike lohtus võib vahel viia ootamatu ja vabastava kogemuseni.

Põhjatuu ja lõunatuul
Jaan Kaplinski
Pildid joonistanud Kalli Kalde
96 lk, kõva köide
Sari "Minu esimene raamat"

Oli kord mõte. Ta oli juba sünnist saadik teistsugune kui teised mõtted. Teised olid heledad-siledad, kenasti ümarad ja sõnakuulelikud. Tema aga oli must ja karvane, ronis juba teisel päeval pärast ilmaletulekut pesast välja, ei kuulnud ema manitsusi ega õdedevendade pahandamist.

Sihukei karvaseid ja üleannetuid mõtteid tuleb vahel ka kirjaniku pähe, eriti kui ta on ka isa ja vanaisa ning on pidanud lastele-lastelastele õhtul igasugu unejutte lugema. Mõnest niisugusest mõttest sündis jutt ja juttudest kokku see raamat. Raamatu kirjutaja Jaan Kaplinski sündis 1941. aastal Tartus, raamatu illustreerija Kalli Kalde 1967. aastal samuti Tartus.

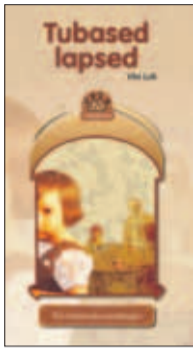
Koer tunneb koera
Lugusid ja luuletusi sõpradest sõpradele
Leelo Tungal
Illustreerinud Reet Rea
315 lk, kõva köide
Sari "Minu esimene raamat"

Leelo Tungal on palju sõpru. Mõned väikesed, mõned suured, mõned kahe- ja mõned neljajalgseid. Kõigist neist on ta ka üht-teist kirjutanud ning selles raamatus on valik koerajutte ja -luuletusi.

Aga kuna need koeralood pole enamasti kirjutatud väljamõeldud koertest, vaid ikka neist, kellega autoril on tegemist olnud, siis on juttude juures ka fotosid tema koertest ning Reet Rea joonistusi jutukoertest.

ilmunud

Sarjas "TEA lasteluule varalaegas väikestele"

Tubased lapsed
Viivi Luik
Kunstnik
Urmas Viik
64 lk

Luulekogus "Tubased lapsed" on kesksel kohal laps oma rõõmude, murede, mõtete ja tunnetega. Kir-

janik kõneleb lapsepilguga vaadates kodu turvalisusest, aga ka üksiolemise kõhedusest ja ebakindlusest.

Laste laulud
Ellen Niit
Kunstnik
Maarja Undusk
48 lk

Ellen Niit on oma valikkogus kajastanud laste igapäevategevemisi ning mängulusti. Meel-

dejäävalt on luuleraamatud edasi antud laste omavahelisi suhteid, rääkides headusest ja kurjusest, abivalmidusest ja sõprusest.

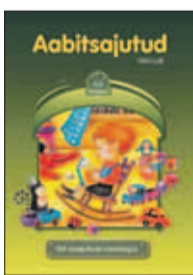

Salajutt
Leelo Tungal
Kunstnik
Kirke Kangro
48 lk

"Salajutt" koondab nii lustakamaid kui ka tõsisemaid luuletusi laste muredest ja rõõmudest. Samuti on

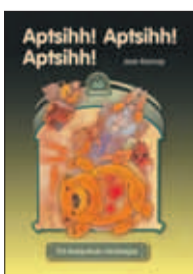
valikkogus toredaid, üllatava lahendusega luuletusi loomadest ning tähtpäevadeks sobivaid salme.

Sarjas "TEA lastejuttude varalaegas väikestele"

Aabitsajutud
Viivi Luik
Kunstnik
Made Balbat
48 lk

"Aabitsajutud" on armas koduraamat, milles on südamesoojusega kirjeldatud nii pereelu argipäeva kui ka pidulikimate sündmuste tähistamist.

Aptsihh! Aptsihh! Aptsihh!
Jaan Rannap
Kunstnik
Piret Mildeberg
112 lk

"Aptsihh! Aptsihh! Aptsihh!" koondab Jaan Rannapi pisiproosat, kus on mõistujuttude, kaasaegsete muinasjutude ja tõselukildude paremik. Jutukogumikus on teadasaamine põimitud põnevuse ja muheda muigega.

Hulganisti huvitavaid Eesti lasteraamatuid suurtele ja väikestele

Olivia Saar

TEA Kirjastusel on olnud meeldiv ja edukas koostöö paljude meie lastekirjanikega. Jätkuvalt ilmub sisukaid ja huvitavaid jutuja luulevalimikke. Kõik need raamatud koonduvad mitmesse suurde sarja, mida kirjastus hakkab uuest aastast alates ka perioodiliste väljaannetena avaldama.

Päris väikestele on mõeldud "Lapse oma luuleraamat" ja "Lapse oma juturaamat". Need on lausa trükitähtedega. Tublimatele koolieelikutele ja algklasside lastele on "TEA lastejuttude varalaegas väikestele" ja ka "TEA lasteluule varalaegas väikestele". Põhikooli poistele tüdrukutele ilmuvad "TEA lastejuttude varalaegas suurematele" ja "TEA lasteluule varalaegas suurematele". Kõiki neid ongi võimalik ette tellida.

Mõtteid ilmuvate sarjaraamatute kohta avaldavad meie tuntud lastekirjanikud ning lastekirjanduse uurija ja raamatukoguhoidja Krista Kumberg.

Jaan Rannap: TEA Kirjastuse uus raamatusari "Lastejuttude varalaegas" toob mulle meelde oma lapsepõlve raamaturiiuli "Looduse kuldraamatutega"! Seda teostuse – kaunis kujundus, hea paber, värvilised pildid, vastupidav koido –, aga samuti kirjandusliku haarde poolest.

Kui "Looduse kuldraamat" tegi valiku nii välismaa kui meie oma lastekirjandusest, siis "TEA lastejuttude varalaegas" on kogunud ühtede kaante vahele Eesti autorite loomingu paremiku. Hea see sedapidi on. Eks iga lapse, iga lugeja esimesed sammud peaks ju ikka astutama kodukünnisel.

Loodan, et tolle varalaeka-sarjaga ärkab uude ellu palju jutte ja luuletusi.

Leelo Tungal: TEA uute raamatusarjade puhul on eriti rõõmustav see, et Eesti algupärandid lähevad jälle au sisse. Hea on see, et meil on nii palju uusi noori lastekirjanikke, kuid ka varasemas lastekirjanduses leidub hulk pärle, mida tasub praegustele lastele tutvustada.

Suur janu lastekirjanduse järele

Detsembrikuu esimesel püüpäeval toimus Eesti Nukuteatris TEA Kirjastuse uute lasteraamatute esitus, kus oli ainulaadne võimalus kohtuda korrakaalsete Eesti nimekate lastekirjanike ja illustreerijatega.

Kirjastus tutvustas uusi lasteraamatute sarju "Lapse oma luuleraamat", "TEA lasteluule varalaegas väikestele" ja "TEA lastejuttude varalaegas väikestele". Kohal oli koguni 16 tuntud lastekirjanikku ja illustreerijat, nende hulgas Heljo Mänd, Paul-Eerik Rummo, Jaan Rannap, Leelo Tungal, Ira Lember, Silvi Väljal, Priit Rea, Everi Vähi ja Urmas Viik.

Autogramme jagavad raamatu "Vigurilood. Lugemik, lugemiki" autor Paul-Eerik Rummo (paremal) ja kunstnik Valdek Alber ning Ira Lember, "Päkapikul päevad segi" üks autoritest.

Kuna nõukogude ajal tehti soliidseid, nn kinkeraamatuid ainult kirjanike juubeliteks ning enamjagu lasteraamatuid ilmus pehmete kaante vahel ja kehval paberil, siis on paljudel noortel isadel-emadel neist teostest jäänud ainult mälestused. Nüüd on neid mälestusi võimalik taas elustada ja oma lastega jagada.

Ira Lember: TEA lastekirjanduse varalaeka väljaandmine on tervitav ettevõtmine. See pole teretulnud mitte üksnes tänapäeva lastele, vaid ka lugejate autoreile: see sunnib oma varem kirjutatud jutud-luuletused üles otsima, neid taas elustama, nostalgitsema... Ja mis on omakorda andnud impulsi uute lugude loomiseks.

Krista Kumberg: On suurepärane, et meie väärkate lastekirjanike parimad teosed antakse välja uues kuues – kõvas köites ja värske illustratsioonidega, nagu seda on TEA Kirjastus teinud. Paljud teosed on ilmunud aastaid tagasi. Hüva sisu kannab kulunud kuube, seda nii sõna otseses kui kaudses tähenduses.

Eriti rõõmustab mind Viivi Luige "Aabitsajuttude" varjusurmast äratamine. Neid lugusid on kindlasti lugenud lapsed, kes 1990. aastate alguses Viivi Luige ja Epp Maria Kokamäe aabitsaga kooliteed alustasid.

Kui aabitsat koolis enam ei pruugita, siis ei puutu laps ka nende juttudega enam kokku. Uuesti, tänapäevasel kujul ilmununa ja Made Balbati illustrat-

sioonidega saavad "Aabitsajutud" otsekui uue elu, muutudes kättesaadavaks palju suuremale hulgale lugejaile.

Heljo Mänd: Väga meeliülendav oli kohtuda minevikuga – ilmunud valikkogude tutvustustega, aga kuna ma ise olen tuleviku-usku ning avatud kõigele uuele, siis oli kena tõdeda, et TEA Kirjastuse lasteraamatusarjad orienteeruvad ka kirjanike uudisloomingule.

Ja veel üks uudis tõe tõe panek – sarja on võimalik pakettina ette tellida, nii nagu ajalehti ja ajakirju.

Nii et sellelt raamatuesitlusest teavet kui palju.

Lausa üllatav, kui palju lapsi ja lapsevanemaid esitluse vastu huvi tundis! Puupüsti täis saal näitas, et Eesti kirjanikud on endiselt hinnatud ja lasteraamatute järele on suur janu. Lapsed ei lasknud end rahvahulgast ja ruumikitsusest häirida – nad nautisid Maie ja Hendrik Toompere lasteetendust, löid selles ise kaasa ja rääkisid ka autoritega juttu. Kuna oli võimalus kirjanikelt ja kunstnikelt raamatusse autogrammi küsida, siis ei lahkunud keegi ilma uue lasteraamatuta. Peagi on ju jõulud ukse ees ja kingikotid vajavad täitmist...

Triin Reis
TEA Kirjastuse
kommunikatsioonijuht

Hendrik ja Maie Toompere innustavad ka lapsi lavale astuma. Etendust nautivad ka "Salajutu" loojad Leelo Tungal (paremal) ja Kirke Kangro. Fotod: Kalev Tomingas

Kolme vägilase etteaste

Silva Tomingas

See, kes on mõne võõrkeele igapäevase kasutamise rinda pistnud, teab, kui oluline on hea sõnaraamat. Sõna põhjalik seletus, täpne tõlge ja rohked kasutusnäited annavad kindluse, et teda kasutatakse just selles või teises seoses ja just sellisel moel.

Rohkem kui iial enne vajab eestlane korralikku võõrkeeleoskust. Üha sagedamini tuleb paljudel meist õpingutel, oma igapäevatoöd tehes või mõnda aega võõrkeelses keskkonnas elades hakkama saada teises keeles. Ikka ja jälle satume olukorda, kus isegi siis, kui sõna tähendust teame, ei julge me seda kasutada. Me võime eesti sõnadele *ilus* ja *kena* teada näiteks kümnet ingliskeelset vastet (*beautiful, nice, handsome, good-looking, bonny, pretty, cute, neat*), kuid see ei aita meid, kui on vaja otsustada, millist neist sobib kasutada näiteks meheliku ja kena mehe kohta, millist väikese tüdruku kohta, millist aga ilusa kuusepuu või laua kohta.

Sellisel puhul on suuresti abiks ja julgustuseks seletav sõnaraamat, kus lisaks seletusele on palju näiteid sõna erinevas kontekstis kasutamise kohta. Oluline on ka see, et iga tähendus erinevuse juures oleks täpne eestikeelne tõlge. Kümned tuhanded "PASSWORDI" kasutajad teavad, kui hädavajalik on just seda tüüpi (semibilingvaalne) sõnaraamat. Sama tüüpi sõnaraamatud on ka pildil kujutatud "kolm vägilast": "Suur inglise-eesti seletav sõnaraamat", "Vene-eesti seletav sõnaraamat" ja "Sooime-eesti seletav sõnaraamat".

Vägilaste perre on lisandumas kolmas – suur "Sooime-eesti seletav sõnaraamat" –, mis ilmub veebruari alguses.

"mat", "Vene-eesti seletav sõnaraamat" ja juba veebruaris ilmuv "Sooime-eesti seletav sõnaraamat". Need kolm peakid andma seitsmepeniikoormasaapad keeleõppijale, kes on otsustanud keele kiiresti kindlalt omandada.

Eestlaste jaoks kõige olulisemate võõrkeelte – inglise, vene ja soome keele – kohta on Eestis suhteliselt mitmekülgne valik seletavaid sõnaraamatuid välja antud vaid inglise keelest. Neid

on seni ilmunud kolmes kaalukategoorias: "Inglise-eesti seletav taskusõnastik" (6000 kõige enam kasutatud sõna), kesksuur "PASSWORD. Inglise-eesti seletav sõnaraamat" (umbes 37 000 sõna ja väljendit) ja "Suur inglise-eesti seletav sõnaraamat" (SISS, üle 50 000 sõna ja väljendit, üle 1450 lk). Kõikide nende ingliskeelsed põhjad pärinevad Inglise tunnustatud kirjastustelt, sõnaraamat on hoolikalt valitud ja keelekasu-

taja leiab siit kõik olulisema. "Suurest inglise-eesti seletavast sõnaraamatust" ilmub uue aasta algul uus trükk.

Ka siinsetel vene keele vajajatel on saadaval olnud juba mitu aastat Venemaal üks tunnustatuim, suur ja kõige tänapäevasem vene seletav sõnaraamat koos eesti keele tõlkega (semibilingvaalsena). See sõnaraamat kuulub oma enam kui 75 000 mahuka sõnartikliga ja 1230 leheküljega suurte sõnaraama-

tute perre. Äsja ilmus TEA Kirjastuselt sellest uus trükk. Nagu eelmiselgi trükil, on sõnaraamatu lõpus mahukas eesti-vene indeks.

Eestlastele olulisimatest võõrkeeltest on seni veel ilmunuta soome-eesti seletav sõnaraamat. Nüüd on aga Soome kirjastuse Gummerus ja TEA Kirjastuse koostööna trükki minemas ka "Sooime-eesti seletav sõnaraamat" (1200 lk, suur formaat, üle 50 000 sõna ja väljendit), mida saab praegu ette tellida ja mille tellijad saavad kätte juba veebruari esimesel poolel. See sõnaraamat on rõõmustavaks täienduseks kõigi soome keele huviliste töölaual ning kuulub oma mahult suurte sõnaraamatute perre kui üks kolmest vägilasest. Tänapäevane näitematerjal, mis osalt on pärit kõnekeelest, peaks rikastama ka keskmise ja hea keeleoskusega inimese sõnavara.

Kas TEAte?

Millises TEA Kirjastuse sarjas on ilmunud "Piibillood"?

Vastused saatke meilile info@tea.ee või TEA Kirjastuse aadressile (10118 Tallinn Liivalaia 28). Õigesti vastanute vahel loositakse 20. detsembril välja kolm sama sarja raamatut võitja valikul. Võitjad avaldatakse TEA koduleheküljel www.tea.ee.

Õige vastus "Kas TEAte?" novembrikuu küsimusele: "Lapse terviseentsüklopeedia".

Tuhat toiduainet sõnas ja pildis

Riina Lõhmus

Kokanduse kõrges kunstis sõltub 60% toiduainetest ja vaid 40% valmistamisest, väidab maailmakuulus prantslasest chef Alain Ducasse, oma ametikaaslaste seas ainuke, kellel on ette näidata üheksa ihaldusväärt Michelin tärni, mõistagi kolme kõrgeima tunnustuse pälvinud restorani peale kokku. Madalimas meistriklassis on kombeks seda arukat mõtet proosalisemalt väljendada öelda, et ega igast samusest saia ei saa. Aus hea toiduaine on väga tähtis.

Nüüdsama ettetellijate kodudesse ja kauplusesse müügile jõudev "Maailma toiduainete entsüklopeedia" avab meile akna toiduainete oivalisse maailma.

Suur sisukas raamat köidab meeli õige mitmel viisil. Pildupüüdvad arvutograafikas loodud illustratsioonid on värvikad, rikkalikud ja kirglikud. Vaadake vaid raevuka meigiga maasikaid, elegantselt kaarduvate tundlatega koorikloomi, salapäraselt pilusilmseid ube, uhkete kübaramoodidega kõrvitsalisi, prinke viinamarju ja atleetlikult trimmis konnakoibi! Milline silmailu! Eks ole meiega meedia- ja meisterkokad rõhutanud, et toit pole ainult nälja kustutamiseks. See on inimese ja looduse ühine väärikas looming, mille võlu avaneb täielikult vaid neile, kes oma harjumustest ja tavadest kaugemale uudistavad ja maitsete maailmaga tõsisemalt tutvust teevad.

Korralik entsüklopeedia ongi õige koht teadmiste ammutamiseks. Äsja ilmunud raamat sisaldab lugusid ja fakte kokku tuhande toiduaine kohta. Mitmekesist lugemist leiab nii toiduproff, kodukokk, gurmaan, tervisliku eluviisi etalon, õppur, õpetaja, toidu tootja kui ka kaupmees.

Läbi käiakse kõik, mida inimesed kogu maailmas suhu pista sõandavad: kõõgiviljad, puuviljad ja marjad, kalad, mereelud ja molluskid, piim, liha ja rupsid, terad, seemned, rasv, õli, magusained ja soolad, ürdid, vürtsid, kergitajad ja toiduainete asendajadki.

Iga teema algab ülevaatliku tutvustusega, järgneb üksikasjalik teave iga toiduaine kohta. Kõigepealt ajalooline päritolu ja levik maailmas, seejärel nõuanne, milliste tunnuste järgi kindlaks teha, kas kõnealune toiduaine on oma parimas värskuses ja valmiduses. Tehakse selgeks, millisel viisil ühest või teisest parimat toitu valmistada, kuidas neid aineid säilitada, milliseid toitaineid nad sisaldavad ning kui suur on nende toiteväärtus.

Kuigi entsüklopeedia pole kokaraamat, leidub selle peatükkides kokku ligi 90 hoolega valitud klassikalist ja

kuulsat, nii-öelda põhiresepti, mida eri maade toiduvalmistajad läbi aegade kas kodusemaks või peenemaks on kujundanud.

Raamatu lisadest leiate sõnaseletused ning kõikide raamatus nimetatud toiduainete eesti-, inglise- ja prantsuskeelse sõnastiku. Tagakaanele kinnitatud CD-d mängides näete 15 videoklippi kasulike töövõtete, mille sarmikaid seletusi kuulete Urmas Reitemanni häälega.

Entsüklopeedilist teost ei loeta korraga kaanest kaaneni. Seepärast on info kiirel leidmisel abiks teemade tingmärgid ja raamatu lõpus põhjalik tähestikuline märksõnade loend.

"Maailma toiduainete entsüklopeedia" koostaja QA Internationali suur meeskond koosneb paljudest teadlastest ja spetsialistidest. Ka eestikeelse väljaande tõlkijate, toimetajate, ekspertide, konsultantide ja nõuandjate ning kasutatud eestikeelse teatmekirjanduse loetelu on teose vääriiline. Väljaandesse on lisatud asjakohast teavet Eesti kohta, ometi pole ühtegi teemat kodusest vaatevinklist ümber kirjutatud. Eesmärk on tutvustada pigem tundmatut. Nentigem rõõmsalt, et "Maailma toiduainete entsüklopeedias" on rukkileib ja verivorst kindlalt sees, ja mida pole, eks seda peame ise häälekamalt maailmale tutvustama.

Köök on iga rahva kodu süda ja erinevad toiduained on sinna läbi ajaloo väga erineval viisil tulnud. Toidualases

keelekasutuses pole meie ind terminoloogiat korrastada võrreldav kiirusega, millega uued toiduained ja maitseed meie kööki trügivad. Pune või oregano, makaronid või pasta, pirukas või *quiche*, selles pole keelenormid ja kulinäärid sugugi alati ühel meelel. Entsüklopeedia kaante vahelt leiate iga toiduaine kohta võimalikult palju käibel olevaid nimetusi.

"Maailma toiduainete entsüklopeedia" on paljudesse keeltesse tõlgituna saanud tohtu menu. Ainuüksi Saksamaal on seda ostetud rohkem kui 100 000 ning teda on pärjatud asjatundjate auhinnaga.

Loodame, et eestikeelne väljaanne pakub nii teadmisi kui ka põnevust ning julgustab kõiki andma veel palju paremaid maitseid ka Eesti toidule.

Maailma toiduainete entsüklopeedia

688 lk
kõva köide

ilmumas

Haihtunud hingede aeg
Mõtisklusi
Maalehes
2000–2006
Toomas Paul
224 lk
lakaga kaaned

Vahel ikka õnneks satub ajalehte selliseid ajakohaseid mõtisklusi ja arvamusi, mis ulatuvad kiirest igapäevamõlust kaugemale. Sõnad on kaalukad ja kaalumist väärt. Mõnikord on selliste süvitsi minevate ja laia kultuuriloolise taustaga lugude lugemine lehest raske; samuti kaob ajalehepaber ruttu käest või laualt.

Seetõttu koondas Maalehe Raamat Toomas Pauli ajalised ja ajatud teemad ühtede kaante vahele, nii saab sobilikul hetkel mõtisklusi taas lugeda, arutleda koos autoriga, nautida tema mõttekäike, erksust, haaravust ja tundlikkust.

Ehkki kuupäev iga loo lõpus annab aimu konkreetse loo sünni põhjustest, tunduvad isegi viie aasta tagused teemad uudsed ja ammendamatud.

Raamat jõuab lugeja ette detsembrikuu keskel, kui autorile antakse üle Eesti Rahvuskultuuri Fondi elutöö tänuahhind.

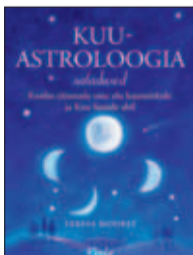

Väega loomad – abimehed, kaitsjad, tervendajad
Madonna
Gauding
Tõlkinud
Roosi-Mae
Aarma
144 lk

Loomade võimsa väega on kõik meist kokku puutunud. Sellest on loodud kunstiteoseid, aga ka loomade tarkust igapäevaelus ära kasutatud.

Põhinedes nii iidsete kui tänapäevaste kultuuride õpetusele, aitab selle raamatu autor teil oma väelooma leida ning tema tervendavate omadustele ligi pääseda.

Sellest pisut erilisest raamatust leiab juhiseid mediteerimiseks ja õpetusi, kuidas luua kaitsvaid amulette, kuidas mõista oraakleid ning selgitada loomade ilmumist unenägudes.

Kuu astroloogia saladused
Teresa Moorey
Tõlkinud
Ingrid Reelend
144 lk

Kuu faaside vahetudes uhavad selle energivood meist üle nagu mere tõusu- ja mõõnalained. Kui tunnetate Kuu tempot ja seate oma plaanid Kuu rütm järgi, tunnete end tasakaalukama ja keskendumisvõimelisena. Teie igapäevaelu kõlab loodusega paremini kokku.

Autor on kirjutanud rohkem kui 40 raamatut astroloogiast ja tähetarkuse rakendamise võimalustest. Selle raamatu vahendusel mõistate, miks mõned päevad on kerged ja mõned keerukad.

“Väega loomad” ja “Kuu astroloogia saladused” jõuavad müügile jaanuaris.

Tänaseks on Virve Roost botaanikaia igapäevatööst tagasi tõmbunud, kuid on endiselt oodatud külaline, kellelt nõu küsida. Foto: Karin Kaljuläte

Särava raamatu kirgas autor

Jaan Mettik

Eesti toalillekasvatuse grand lady Virve Roosti uut põhjalikku raamatut võib soovitada kõigile huvilistele

Läinud kevadel helistas mulle tööle, Tallinna Botaanikaaeda, kursuseõde Margit ning küsis midagi potililledele kohta. Mida täpselt, ei mäleta enam, aga kui olin öelnud, mida asjast arvan, tahtis ta nõu pidada, millise toataime- raamatu võiks osta. Vaagisime mitmeid müügil olevaid tõlketeoseid ning jõudsimise ühisele järeldusele: iga oma vead ning päris ideaalset polegi. Siis meenus mulle, et Virve Roost kirjutab uut raamatut.

Kui olin kiivalt hoitud siseinfo hädalisele lekitanud, hakkas Margit rõõmsalt kilkama: “Kui Virve Roostilt on uut raamatut loota, siis mina küll praegu midagi ostma ei hakka. Ootan ära, millal see trükist tuleb ning soetan enesele ikka korraliku asja.”

Ainulaadse kollektsiooni autor

Teades Virvet, polekski see teisiti võimalik. Korraarmastus ning täiuslikkuseihalus on lihtsalt ta loomuses. Hoole tuse ning pealiskaudsusega polekski Virve nii kaugele jõudnud, kui ta on täna: rahvusvaheliselt tuntud ja tunnustatud orhidoloog ning terve hulga aiandusraamatute autor, tõlkija ja toimetaja.

Suures osas tänu Virve Roosti tööle on ka Tallinna Botaanikaia troopiliste ja subtroopiliste taimede kollektsioon sedavõrd mitmekesine. Oli ju Virve Roost üks kollektsiooni kontseptsiooni looja ja peaaegu 30 aastat selle kuraator ning arendaja.

Suures osas tänu Virvele võis Tallinna Botaanikaiaed nõukogude ajal kiidelda NSV Liidu uhkeima tsümbiidiumite kollektsiooniga. See kollekt-

sioon on maailma mastaabis ainulaadne tänapäevalgi. Siin leidub hübriide, mis tõenäoliselt pole kusagil mujal maailmas säilinud.

Tänaseks on Virve küll botaanikaia igapäevatööst tagasi tõmbunud, kuid on endiselt pikisilmi oodatud külaline, kellelt nõu ja arvamust küsida.

Vana kooli tüdruk

Kuid laskem kõnelda pigem neil, kes tunnevad Virvet juba aastaid. Tallinna Botaanikaia troopiliste ja subtroopiliste taimede osakonna juhataja Eevi Siibak on aegade jooksul töötanud nii Virve Roosti alluvuses kui ka koos temaga.

“Mina isiklikult pean suureks auks, et ta on usaldanud mind jätkama oma tööd TBA kasvuhooes,” ütleb Eevi. “Virve on “vana kooli tüdruk”, kes peab väga tähtsaks head lastetuba ja etikettkohast käitumist. Samas pole see seganud teda olemast värvikas isiksus, kes lubab endale aeg-ajalt ka ekstravagantset käitumist.

Teine märksõna Virve puhul on *ordnung*. Temalt on väga palju õppida, nii taimealast kui ka sihikindlust ning korrektsust asjade ajamisel. Virve täidab alati oma lubadused, ükskõik kui suuri pingutusi ja imetrikke see ka ei nõuaks. Ta ei nõua seda mitte ainult teistelt, vaid ka endalt ning seetõttu on teda alati austatud, kuid ka veidi peljatud.”

Veel toob Eevi esile Virve suurepärase suhtlemisoskuse ning organiseerimisvõime, oskuse kontakte luua ja arendada. Nii on Virvel külaliste vastuvõtmised ja enda küllasõidud punktuaalselt paika pandud ja ära organiseeritud. Midagi ei jää juhuse hooliks. Ja kohal ikka pigem pisut varem kui hiljem.

Tõeline autoriteet

Kiidusõnadega pole kitsi ka AS Ceres peaaednik Maris Paalvelt: “Virve on minu elu parim õpetaja ning praktikajuhendaja. Ta on tõeline autoriteet,

kes oskab noortega suurepäraselt ringi käia.”

Kuigi ka Maris rõhutab täpsust ja korrektsust, tahab ta eriti esile tõsta Virve kustumatut teadmistejanu.

“Virve Roost on pidevalt arenev inimene, kes on alati kõigest huvitatud ning uuele avatud. Ta tahab täpselt teda, kuidas üht või teist asja tänapäeval tehakse ja milliseid materjale kasutatakse. Ta uurib ja puurib seni, kuni kõik on täpselt teada ning selge.”

Vahel tituleeritakse Virve Roosti Eesti toalillekasvatuse *grand old lady*’iks. See väljend ei pea paika. Osaliselt küll; Virve on kindlasti *grand* (nii oma tegudelt kui ka hingelt) ning kahtlemata ka *lady*, kuid vanaks ei saa ta vist küll kunagi. Nii sädelevate isiksuste peale ajahammas lihtsalt ei hakka. Aastad võivad küll pealispinna sära veidi mahendada, kuid sisu jääb alati teemandina kirkaks.

Väljavõte ühest internetifoorumist:

Küsimus kasutajalt Kersti:

Olen algaja toalilledega tegeleja (soetasin endale just kaks esimest lille).

Tahtsin osta ka toalilled raamatut, aga kuna neid oli poes müügil päris mitu erinevat ja hinnad ei olnud just odavate killast, siis kas keegi oskab soovitada, milline neist võiks kõige asjalikum olla.

Vastus kasutajalt Tasane:

tõlkeramatutel soovitaksin kontrollida, kas tõlkinud/toimetanud ikka oma ala spetsialist/autoriteet. Eesti spetsialistidest muidugi hää ja usaldusväärne Virve Roost.

Suur ja põhjalik toalilleraamat

Toalilled

101 rohelist sõpra
Virve Roost
Kujundanud Jaan Tammsaar
264 lk, kõva köide

Algupärandid, eriti kui need on hästi ja asjatundlikult kirjutatud, on alati rohkem väärt kui tõlkekirjandus. Kui arvestada selle raamatu autorit, siis siin on sisu ülalpool igasugust kriitikat.

Virve toalilleraamatud on mõnusalt loetavad ja üheselt mõistetavad. Neid võib kõhklemata soovitada kõigile hädaliste.

Eriti põhjalikud ja üksikasjalikud on taimede hoolduse osad. Virvet tundes võib öelda, et tema kirjutatud võib alati võtta puhta kullana, sest kõik faktid on üle kontrollitud. Kui ta tunneb, et ei valda teemat täielikult, siis pöördub faktide kontrollimiseks selle ala parimate spetsialistide poole. Tänapäeva pealiskaudses ja kiires maailmas on selline põhjalikkus harvaesinev. Igal juhul, kuigi Virve Roosti sõnutsi on see tema viimane suur ja põhjalik raamat, siis loodetavasti tuleb väiksemaid teoseid veel hulgi.

Jaan Mettik

ilmunud

Pisikese Peetri pikk pühapäev

Tiina Kilkson
Pildid
pintseldanud
Liisa Kruusmägi
36 lk
pehme köide

“Pai papa, pane paadile punased purjed peale!” on tuntuim eestikeelne sama tähega algavatest sõnadest koosnev lause. Tiina Kilkson on aga välja mõelnud terve jutukese Peetrist ja tema vanaisast ning toredast koosveedetud pühapäevast, kus kõik sõnad algavad just nimelt p-tähega. Raamatu lõpus on mõnel leheküljel toodud ka ettepanekuid toreda päeva sisustamiseks ja käelisi harjutusi (punktide pildiks ühendamine).

Dalí. Elu ja looming

96 lk
pehme köide

Sari “Väike kunstiraamat” on kunstnike monograafiaid

sari, mis hõlmab kunstiajaloo silmapaistvamaid kunstnikke: da Vinci, Dalí, van Gogh, Michelangelo jt. Raamatud on mõeldud laiale sihtrühmale, on kirjutatud asjatundlikult, kuid lihtsas keeles.

Lugejale tutvustatakse kunstnike loomeperioode ja -võtteid, mainitakse eraelulisi seiku ja ühiskondlikku mõju, samuti ajalist konteksti. Raamatule annavad lisaväärtuse rikkalikud illustratsioonid koos selgitustega teose sünniloost, tähtsatest aspektidest ja praegusest asukohast.

Kahepäise kotka tiiva all

Jüri Kotšinev
392 lk
pehme köide

Kus tehti viga või saatuslik vigade kogum? Sest mil-

leksi muuks kui suureks ja katastroofiliseks veaks Venemaa ning vaat et inimkonnagi ajaloo ei saa minu arust Oktoobripöört nimetada. Millal muutus sündmuste käik pöördumatuks? Mis viis Venemaa hukatusse ja katastroofi, millest ta siiani toibunud ei ole?

Kust tulid nende kuritegude ja verevalamiste teostajad? Ja miks saatis neid kõige selle juures edu? Nii küsib oma raamatus Jüri Kotšinev.

Silmaringi reisi juht. Saksamaa

Joanna Egert-Romanowska, Malgorzata Omilanowska
576 lk
pehme köide

Silmaringi reisi juhtide eelis on atraktiivsus: palju värvifotosid, ajalooliste hoonete läbilõiked, kolmemõõtmelised plaanid, erinevad kaardid, lihtsad selgitused. Sihtkohad on jagatud erinevateks piirkondadeks, mida põhjalikult tutvustatakse. Ülevaatliselt on esitatud kronoloogia.

Et need lood otsa ei lõpeks

Mart Anderson
raamatu kujundaja

“Eesti rahva ennemuistsed jutud” on nagu Tallinna linn, mis iial valmis ei või saada. Kuidas muidu seletada seni ilmunud kümne trüki erinevusi nii lugude arvust, kujunduses kui ka trükitehnikas.

Algul paistis kõik minevat paremaks. Eelmine raamatu arengu kulminatsioon oli kindlasti 1951. aasta väljalase Günther Reindorffi suurepärase illustratsioonidega. Täisleheküljelised pildid olid trükitud sügavtrükis, mis säilitab detailide teravuse ja annab tumedatele toonidele suurema sügavuse. Need suured pildid olid raamatusse hiljem käsitsi vahele kleebitud. Niisuguseid oli selles raamatus kümme.

29 jutu pealkirjade kujundus koos suurte algustähtedega trükiti ofsettrükis sisupaberile ja need enam nii detailirohked ei olnud. Sellegipoolest oli mainitud väljalase silmapaistev saavutus. Hiljem lisati raamatusse küll lugusid ja vastavalt ka kujunduselemente, aga mitte otseselt nauditavat pildiilud. Ühel hetkel hakkasid aga illustratsioonid laiali rändama ja raamatu jaoks ära kaduma.

Uue väljaande tarvis on esmalt püütud üles otsida kogu säilinud illustratiivne materjal, seejärel puhastada see nii algupärase sarnaseks kui võimalik ja vormistada lõpuks esteetiline tervik ning kogu see toredus korralikult ära trükkida.

Tervet 1951. aasta kujundust leida ei õnnestunud. Puuduvate suurte piltide kaotusvalu on püütud leevendada Reindorffi vähemtuntud illustratsioonidega. Hoolimata nähtavalt kehvest lõppkvaliteedist, on mõni pilt võetud ka otse vanast raamatust, kuna neil kujutatud tundus sedavõrd imetabane. Päisliistude ja algustähtede arsenal on saanud tuge hiljem ilmunud venekeelse väljaande tagavaradest. Ponnistuste viljana on nüüd kõik selle raamatu jutud varustatud suure algustähe ja päisliistuga. Kirjad viimaste sees ei ole enam käsitsi kirjutatud, vaid selleks on

Günther Reindorffi illustratsioon “Paristaja-pojale” (1945).

arvutiga tehtud vastav kirjatüüp.

Valdav osa selle raamatu illustratiivset materjali on Reindorffil tehtud kahe tooniga: musta ja seepiapruuniga. Niisiis seal, kus mäletame olevat trükitud sügavroheline metsa, on algupäraselt olnud grafiidi ja tušiga valgele paberile jäetud selge mustvalge jälg. Samuti oli pruun toon trükitust oluliselt heledam ja punakam.

Ilusat pruuni tooni on üldse raske valida, sest eesti üldkeeles puuduvad vastavad nimetused. Värvus, mida mõistetakse pruuni all, varieerub oluliselt suuremas ulatuses kui igapäevased supermarketite punased, kollased ja sinised. Selle raamatu pruun on kuldsest

särv ja meenutab põletatud savi. Ta tundub esmalt võõras, aga hakkab aegamööda meeldima. Hiljem, aja möödudes, kui paber juba kolletub ja värvid tuhmuvad, vääristuvad ka pildid omal kombel. Praegu on seda efekti võimalik lihtsalt saavutada öölambi valgelt. Aimu sellest, kui kolletunud on tänaseks osa illustratsioonide, annab raamatu ümbris-

Vitaalsele värvigammale sekundeerib tekstipaigutus. Leheküljel ei ole teksti mitte nii palju, kui mahub, vaid nii palju, kui on mõnus ladusalt lugeda. Kiri on üldmuljelt kerge ja õhuline, aga vormilt riikalik nagu selle raamatu loodki. Suurte illustratsioonide puhul

on tehtud kujunduses erand ja paigutatud nad lehele laiemalt, kui on tekst. See võimaldab neid pisut suuremalt eksponeerida ja raamatut lapates ka kergemini üles leida.

“Eesti rahva ennemuistsed jutud” on ennekõike tervik, mispuhul ilusa raamatu altarile on toodud ohvreid. See on esmalt suurtele ja väikestele korduvaks lugemiseks mõeldud raamat – või teiseist otsast alustav – funktsioon. Suur E karbi välisküljel muutub teost lahti pakkides järjest väiksemaks, kordudes ümbrispaberil ja tiitlil. Sarnasena pealkirjades saab ta juba osaks raamatu sisust.

Raamatus on pilte, mis on selle raamatu ankrud. Need tunneb ära selle järgi, et pärast mõningast vaatamist tunduvad nad ruumilisena. Üks neist on kahtlemata Reindorffi illustratsioon, kus Vanapagan varast pilve peale upitab, et see Taevaisa puhkpilli ära tooks. Selle järgi on tehtud teiste piltide värvikorrektsioon, aga tuttav saba välgub ka karbi ja raamatu seljal, kordi suuremana, kui ta on raamatu sisust, andes sedasi tunnistust pildimaterjali läbitöötatuse astmest.

Ühtlasi peab Vanahalb seal valvama, et need lood raamatust iial otsa ei lõpe ja ka tulevastele põlvkondadele meelede saavad valmistama.

Eesti rahva ennemuistsed jutud

Friedrich Reinhold Kreutzwald
464 lk
kõva köide

Eduard Tubin avab end kirjades

Mulle pole tähtis, et minu looming oleks ilmatu populaarne – peaasi kui suudan anda seda, mida tahan öelda n-ö kristalliseeritud kujul. Minu arvates algab õige kunst seal, kus subjektiivsus lõpeb ja probleemid üldinimlikuks muutuvad.

Eduard Tubina kirjast Eri Sirgile
Vaba Eesti Sõna, 17. november 1955

Niisuguse tsitaadiga algab Vardo Rumesseni koostatud “Eduard Tubin. Kirjad 2”. See tundubki olevat helilooja kõige olulisem moto, mis läbib tema loomingut ja läbis ka kogu elu.

Lugedes Eduard Tubina kirjavehetust erinevate inimestega, kus ta avas end mõnele rohkem, mõnele vähem, sain taas aru, et eelkõige just kirja-

de kaudu hakkame mõistma isiksust. Seda, milline oli tema suhtumine ellu, sõpradesse, millised olid tema kiindumused, mured, rõõmud. Nende kirjade avaldamisega elustub Eduard Tubin – juba legendiks muutunud nimi – inimesena. Kas mitte see pole parim võimalus Tubina ja tema muusika mõistmiseks?

Avaldatud materjal on uskumatult mahukas. Me näeme, et lisaks väga heatasemelisele komponeerijale oli ta ka äärmiselt ladusa stiiliga kirjamees. Küllap need oskused käivad tihti ka koos.

Tubina kirjade II osas selgub, et teda sidus suur sõprus Paul Keresega. Need kirjad peegeldavad suurt hingelist lähedust, vajadust jagada isiklikke mõtteid ja eluseiku. On huvitav fakt, et selline sõprus on just muusiku ja maletaja vahel. Aga miks ka mitte? Mõlemad vaja-

vad ju tohutut energiat ja teravat meelt ajutööks ning kontsentreerumiseks.

Mõlemad olid oma ala fanaatikud. Aga neil oli veel paljust muust rääkida. Näiteks fotograafiast. Tubina ja Keres vahel liikuv informatsioon oli valdavalt väga positiivne ja heliloojale kahtlemata ülioluline. Eduard Tubinale kui paguluses elavale eestlasele oli iga kodumaalt saabuv sõnum tähtis. Paul Keres sai oma tegevuse tõttu palju Euroopas liikuda ja seetõttu anda Tubinale adekvaatsemat infot kui Eestisse suletud inimesed.

Paljudes kirjades ei puudu loomulikult ka mõrud noodid. Need on seotud näiteks Tubina muusika, sh ooperite ettekandmise probleemidega. Arne Miku ja Tubina vahelisest kirjavehetusest selgub, et need protsessid olid väga keerulised, eriti puudutas see “Reigi õpetaja” lavastamist. Loomulikult olid

nimetatud probleemid poliitilist laadi.

Raamat sisaldab veel kirju Heino Ellerile, kellest Tubin heliloojana sügavalt lugu pidas; Neeme Järville, kes on maailmas Tubina loomingut väga palju tutvustanud; Karl Leichterile, Vardo Rumessenile, Veljo Tomisele ja paljudele teistele, kokku 35 inimesele.

Tehtud on suur ja tänuväärne töö, mis on põnevaks lugemisvaraks.

Margit Peil

Eduard Tubin. Kirjad 2

Koostanud Vardo Rumessen
672 lk
kõva köide

Alguse sai kõik Harri Jõgisalu soovist silmapiiri taha vaadata ning lõpuks otsustas ta kõik Kihnu mere saartel nähtu ja kuuldu raamatusse kirja panna.

Meri pole paljas vesi

Silvi-Aire Villo

“**M**eri põlõm'te paljas vesi” on Kihnu arhipelaagi raamat.

Eialgu oli see kirjutamata jäänud raamat. Kirjutamise mõtte algatas üle neljakümne aasta tagasi Jaan Eilart, kes ühtlasi oli valmis raamatu kokku panema, kui lood kirjutavad Aadu Hint, Ervin Pihho, Theodor Saar ja Harri Jõgisalu. Muidugi olid kõik mehed sellisest ideest haaratud ja nõus, sest raamat katseti pühendada Kihnu saaristu loodusele ja kihnlaste pärimuskultuurile – keelele, meresõidule, kalapüügile ja traditsioonilisele elulaadile. Raamatu pealkirjaks pidi saama “Kihnu arhipelaag”. Seega oli juba tol ajal raamatusse mõeldud kõik see, tänu millele Kihnu on nüüd UNESCO kaitse all.

Hing jäi kripeldama

Harri Jõgisalul oli kahju, et tookord jäi “Kihnu arhipelaag” mitmesugustel põhjustel kirjutamata. “Minul hing kripeldas – Kihnu ja Manija ning meri laidudega kutsusid aina tagasi.

Aastatega sain merest ja merelkäigust aimu, kuidas meri loodust ja inimloomust vormib, lapsest peale visaks ja iseseisvaks kasvatab. Nägin kalurite rasket tööd, perenaisi adra taga ja nende käsitööoskusi, kauni rahvariide kudumist ning koduse leiva küpsetamist, nagu seda läbi aegade on tehtud.”

Ja kirjamehe hing kripeldas pikki aastaid. Kui sai ikka ja jälle Manijal ja Kihnus käidud, nii suvel kui talvel, saadud tuttavaks mitme külalislahke perega, kellega pika aja jooksul puud soola ära söödud. Kui aina omasemaks sai saarerahva keel ja oli kuulnud jutustusi Kihnu ja Manija kaugemast minevikust. Kui sai selgeks, et merest peab rohkem teadma, kui kaldalt paistab.

Alguse sai kõik autori soovist silmapiiri taha vaadata ja ega ta enne rahu saanudki, kui otsustas Kihnu mere saartel nähtu ja kuuldu raamatusse tal- lele panna.

Harri Jõgisalu ise ei ole Kihnust

pärit – hoopis soode ja metsade tagant ühe Läänemaa küla põljalust. Poisikesena käis karjas. Ta kirjutab oma lapsepõlvest: “Maailma, nii kaugel, kui vaatama ulatas, piiras sinav metsaviirg. Koduõue ääres vanade sangleppade all vulises oja, tegi aasal kääride ja linge ning räägiti, et voolab merre, kuhu pidi olema palju maad.

Mis asi on meri, sellest meil, külapoistel, õiget ettekujutust ei olnud. Kui suviti nirisev oja muutus kevadise suurvee ajal tormavaks jõeks ja aasal heinamaa üle ujutas, öeldi, et lainetab nagu meri.”

Elu esimene sügistorm merel

Juhtus aga nii, et viiskümmend aastat tagasi jäi Harri Jõgisalu esimest korda elus sügistormi kätte. Siis pääses ta varjule Sange, väikesele maakillule Liivi lahes, kust mandrimaad ei paistnud ühestki ilmakaarest. Seal kohtus ta Sangevanaga, elutarga vana kaluriga.

Oma mälestusi kirjeldab autor: “Tuul tõusis ja varsti oli ka vihm pea kohal – vesi all ja üleval. Nina vastu lainet, hakkas lappajapaat kodu poole pressima, ees tõusvad ja kahanevad lainemäed ning taga suitsev vesi. Lained tulid kolmekaua järjest.

Esimesest, madalamast lõikasime läbi ja prantsatasime sügavale kõrge veevalli ette, mis kiskus paadinina vastu taevast.

Justkui seisatasime korraks ja siis sööstis paat alla kolmandasse keerisesse, nii et võttis südame alt õõnsaks, pritsmeid lendas näkku, silmis kipitas ja kurguauugust jooksis alla külm nire. Kastis märjaks, kuid sellele polnud aega mõelda – juba pörkasime järgmisse lainesse.

Paat rüüpas kõva lonksu ja tõusis kõrgele, kõrgele... Mootor läkastas, tõmbas vist vett kurku. Õnneks jõudis paadivanem enne appi, kui “Proletaarlane” oleks lämbunud, ja aitas ta topkaga, nagu ütles, rasket kõhahoost üle.”

Ega nalja ei olnud. Alles hiljem tuli teadmine, et “ees murdsid laineid madalad, kus ravadel kükitas laevameeste hukatus, märg surm!”. Oma aruga ei

osanud noor kirjamees siis veel ümber möllavast veest rohkemat ohtu ega hirmu karta.

Niisiis on “Meri põlõm'te paljas vesi” läbinisti mereaineline raamat.

Autorile on hinge läinud kihnlaste laulud merest ja meremeestest ning palve, et Looja hoiaks kouranda, nagu ütleb laulu refrään:

*Luõja võta õnnõ anda,
oia Kihnu mere randa!*

Kirjutab möödunud ajast

Muidugi on “Meri põlõm'to paljas vesi” Kihnu raamat. Autor alustab viiekümne aasta tagustest suvedest Sangelaiul – kihnlaste Sangõtõl – ning lõpetab tänase päeva Kihnus ja Manijal.

Ta kirjutab möödunud ajast ja kihnlastest, kes on hoidnud ja hoiavad elavana vanavanemate elutarkust, oskusi, traditsioonilist elulaadi ja laule. Kirjeldab saaristu loodust ja linde. Raamatu peategelasteks on küll saartelaidude elanikud, kuid inimeste kõrval on täieõiguslike asukaiks ka kosklad, viired, vaerad, tuttpütid, ristpardid, jutttselg-kärnkonnad, viigrid ja teised – igauks oma äravahetamatu näo ja iseloomuga.

“Aeg on muutunud loodust, maastiku ilmet, üle elatud on sajandi tormid ja tõusulaine; inimeste elu on varasemast kergem, aga käitumine sageli kahjuks ka kerglasem. Vanavanemate raske töö, nende töökspidamised suhtlemisel loodusega, säästlikkus ja ajast aega omaks peetud rahvatarkused, kombad ja keelgi kipuvad ununema.

Meri ei lase end unustada, on ikka endine, tuletub meelde minevikus olnud – ei ole paljas vesi täna ega edaspidigi,” võtab Harri Jõgisalu otsad kokku.

Meri põlõm'te paljas vesi
Harri Jõgisalu
Kujundanud
Tiina Alver
240 lk
kõva köide

ilmunud

Toidu lisaaainete välimääraja

Felix Kala
118 lk
pehme köide

Kiiresti läbi müüdud välimäärajast on nüüd valminud kordustrükk. Taskuformaadis teatmik selgitab, mis see salapärane E meie igapäevase toidupakendi peal tegelikult on. Raamatus on iga lisaaaine nimetus, kasutuskohad ja mõju inimesele. Lisatud on ka mõned asjakohased sõnaseletused ning raamatu

lõppu lisaaainete nimetused koos indeksiga.

Koostaja soovib jälgida toidukaupade ostmisel lisaaainete sisaldust eriti just allergikutel ja väikelaste vanematel.

Joonista ja jutusta

Koostanud Svetlana Belova
40 lk
pehme köide

Vahva A4 formaadis vihik pakub päris väikeste ja üsna suurte koostegutsemise võimalusi. Igal leheküljel hargneb lause või paari kaupa lihtne jutuke, mida täiendab samm-sammult valmiv pilt jutuga seotud esemest või olendist. Vihik pakub head võimalust väikelapse tähelepanu, kõneoskuse ja väljendusos-

kuse arendamiseks.

Koolieelikule annab vihik head eeskju lihtsamate asjade joonistamiseks ja ise pildi juurde jutu koostamiseks.

Ilo aasta parimad palad

Kujutlegem: jõuluvana astub peosaali, kõik kirjastused evelil ootamas. Siis see tuttav küsimus, et kas siin häid lapsi ka on – ikka on.

Ja siis ütleb jõuluvana: “Noo, Ilo, tule räägi, mida sa ka sellel aastal head ja ilusat oled teinud!”

Ilokene sätib patsipaelad otseks ja astub ette.

Aastat alustasin aforismikogumikega. Esimene, “Raudvara”, oli nii hea, et seda enam poest ei leia. Aga “Hõbevara” ja kõige uuemat – “Kuldvara” – saab veel küll. Eks hea kujundus aitas ka kaasa.

Hoopis omamoodi raamat tuli Tõnis Mägi elust ja lauludest. Esitlusel oli palju muusikuid autogrammisabas. Oleks kohe kõigile tahtnud tere öelda. Ma ise sain ka autogrammi!

Rahvusliku puutoonduse raamatu ei jõua huvilised ära kiita. See oli rariteet juba esmailumise ajal. Et mida ja kuidas ja millega tehti. Väga põhjalik!

Kui paljud Eesti inimesed teadsid, et üks nende kunagine kaasmaalane on pärjatud vägagi ihaldusväärse Pulitzeri auhinnaga? Kuulsa karikaturisti Edmund Valtmani elust ja tööst kõnelev raamat annab meile sellest põhjaliku ülevaate.

Ei jäänud tähistamata teatriastagi. “Vaatemängud läbi aegade” ja “Kümme vakka teatri-soola” sisaldavad huvitavat lugemisvara etenduste algusest nii maailmas kui ka Eestis.

Sisukas ja ilus tuli välja ka raamat “Vesiratta talumuseum” – värvilised fotod ja lõbusad lood vanaaegsetest asjadest.

Loodushuvilistele on meil suur ja pildirohke “Loomade varjatud võimed”. Oh sa pois, mis imeasju kõik loomariigis kohtab! Seda otsid rõõmuga nii suured kui ka noored!

Aiapidajadki said hea raamatu – “Viinamarjad Eestis”. Nii hea tuli, et kordustrükk kohe tulemas. Ei jätkunud kõigile. Kõik sordid piltidega sees ja puha.

Üks meie uuemaid on “Eeljaloolise maailma atlas”, mis räägib maakera lapsepõlvest ja noorusest. Hästi pildi- ja inforohke! Selle viin endalegi koju!

Eesti-jaapani sõnastik peos, oleks Ilokesele võimalik sõita kas või Jaapanisse.

Ja siis teeb jõuluvana Ilole pika pai, kiidab ilusate raamatute eest ja annab peotäie piparkookegi kaasa. Aitäh!

Ingrit Toomtal

Eikunagimaad päästmas

Krista Kaer

Kirjastuse Varrak peatoimetaja

James M. Barrie algne lugu Peeter Paanist – poisist, kes kunagi suureks ei kasva – oli näidend. Raamatuks sai see alles seitse aastat hiljem. Näidend tegi juba enne tuntuks Barriest tõelise kuulsuse ning raamat on leidnud oma koha nii inglise kui ka kogu maailma armastatumate lasteraamatute seas.

Barrie andis oma teose õigused Great Ormond Streeti Lastehaiglastele ning 2005. aastal otsustas haigla tellida raamatule järje. Selleks kuulutati välja konkurss ning sellele osalevad kirjanikud pidid esitama ühe valmis peatüki ja ülejäänud raamatu sisukokkuvõtte. Konkursi võitis Geraldine McCaughrean oma raamatuga “Peeter Paan punases”.

J. M. Barrie raamatus on lapsepõlv imeline aeg ning sellele järgnev täiskasvanuks saamine ei tööta midagi head. Eelkõige tähendab see pagendust igavese suvega, imesid ja seiklusi täis lapsepõlvemaalt Eikunagimaalt. Tema raamatu lõpus pöörduvad Darlingi lapsed tagasi koju ja võtavad kaasa ka Kadunud Poisid. Kapten Hook lõpetab krokodilli kõhus ja Peeter jääb üksi Eikunagimaale.

Unes tagasi Eikunagimaale

Et seda lugu usutavalt jätkata, pidi McCaughrean kas mängu tooma uue põlvkonna – nii näiteks on esimese raamatu epiloogis öeldud, et suureks kasvanud Wendy oli tütar Jane – või leidma võimaluse, mille abil saaksid juba suurteks meesteks kasvanud Kadunud Poisid uuesti lastena Eikunagimaale minna. Kirjanik valis viimase võimaluse ning nõnda algabki raamat

Raamatu kaunid illustratsioonid on teinud Scott M. Fischer.

sellega, et täiskasvanud meeste ja Wendy unenägudesse hiilib tagasi Eikunagimaale. Sedapuhku aga mitte igatsetud ja idüllilise paigana, vaid andes märku, et midagi on väga valesti.

Kasutades sedapuhku haldjas Tulesädeme abi, tõttavadki kunagised poisid tagasi oma lapsepõlve. Eikunagimaal on tõesti kõik muutunud: paigas, kus varem aeg ei liikunud, on see nüüd siiski kulgema hakanud ja igavese suve asendanud sügis. Haldjad võitlevad omavahel, merineide pole näha ja linnud ei laula.

Peeter Paan kutsub nad uuesti seiklustele vastu ning peagi leiavad nad aardekaardi. Selle juhatuse järgi minnes asuvad nad otsimisretkele, mille käigus pannakse proovile nende leidlikkus ja vaprus.

Suhtub algmaterjali loominguliselt

Geraldine McCaughrean on suhtunud algmaterjali loominguliselt ning lisanud omalt poolt nii mõnegi nüansi. Ta ei jaga päriselt Barrie arvamust, et inimesed sünnivad õnnelikult ja saavad

kasvades õnnetuks. Tema raamatus ei tule kõik hädad ja õnnetused täiskasvanutelt, pigem annab ta mõista, et mida rikkama tunde- ja fantaasiamaailmaga on laps, seda rikkam ja tugevam hingeliselt on ta täiskasvanuna.

Kadunud Poisid ei ole sattunud Eikunagimaale mitte sellepärast, et emad on nad teadlikult hüljanud – otse vastupidi, emad on söitnud tühjate lapsevankritega läbi kõik maailma mered ja hulguvad nüüd oma lapsi nimepidi hüüdes labürindis.

Poisid, kes on hakanud kasvama,

on Eikunagimaalt välja heidetud, neist on saanud Mõirgajad, kes röövivad ja rüüstavad, leidmata endale kohta. Nende kinnismõtteks on maksta kätte Peeter Paanile, kes on nad muretult lapsepõlvemaalt pagendanud.

Nende õnnetus tuleneb ka sellest, et nad ei oska ega julge lapsepõlve seljataha jätta ja täiskasvanuks saada.

Nii Barrie kui ka McCaughrean annavad mõista, et igaveseks saab Eikunagimaale ja lapsepõlve jääda üksnes Peeter Paan, teistele on sealt lahkumine paratamatu.

Ja isegi Peetrit valdab korraks nukrus, kui ta mõtleb, mis oleks juhtunud siis, kui ta ema poleks akent riivi pannud. Ja Eikunagimaale on nukrust lisanud seda riivanud täiskasvanute maailm, mis on neid lahutava koe õhukeseks hõõrunud. Esimeses maailmasõjas oli surma saanud Michael, üks Darlingitest, nagu ka tegelikult elus George Llewelyn Davies, kõige vanem neist vendadest, kellele J. M. algself oma lugusid jutustas.

“Peeter Paan” on selline lasteraamat, mida on alati naudinguga lugenud ka täiskasvanud ning Geraldine McCaughreanil on õnnestunud sellele vääriline järg kirjutada.

Peeter Paan punases

Geraldine McCaughrean
Inglise keelest tõlkinud Ehte Puhang
312 lk
kõva köide

ilmunud

Kahe südamega tüdruk
Meelike Saarna
240 lk
kõva köide

See on romaan armastusest – igatsusest armastuse järele ja põgenemisest selle eest, armastuse äratundmisest ja armastusest möödakäimisest, kinnihoidmisest ja lahtilaskmisest, armastuse reetmisest ja hinnast ja tähendusest, armastuse kaalust, mil teisel kaalukausil on terve maailm või kogu elu – või surm.

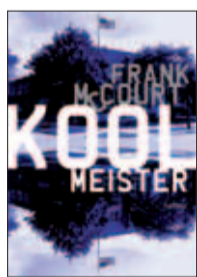
Romaani üks kolmest olulisest naistegelasest, Maria, mõtleb romaani nimega: “Sest mis armastus muud ongi kui kahe südame lugu – ja eks olnud Tanja kahe südamega tüdruk. Ju oli ta oma armastuse loo ühel raskel hetkel totaalselt kaheks jaotanud, jättes ühele poole kõik ilusa ning teisele poole kurja maailma, mis selle talt võttis. Ja seni, kuni valu kaotatud armastuse pärast kogu muu maailma üles kaalus, polnud tal ilmselt lootustki terveks saada.”

Väärt töö
David Lodge
Inglise keelest tõlkinud Kersti Unt
384 lk
kõva köide

Seda romaani võiks ka nimetada Lodge'i Rummidge'i triloogia (eelmised osad “Väike maailm” ja “Ühest kohast teise”) kolmandaks osaks, kui kõik kolm raamatut on loetavad ka eraldi. Ühendava tegevuspaigana seob kolme romaani väljamõeldud Inglismaa tööstuslinn Rummidge koos oma uut ehk nn *redbrick*-tüüpi ülikooliga.

Sedapuhku kirjeldab Lodge katseid siduda tihedamini linna kaht poolt, selle tööstuslikku osa ja ülikooli humanitaartheadlasi. Selleks peavad kirjandusõppejõud Robyn Penrose ja insener Vic Wilcox teineteise tööga põhjalikumalt tutvuma. Loomulikult tekib selle käigus ohrtralt naljakaid olukordi ning loomulikult on ka see raamat täis viiteid ja vihjeid kirjandusele, sedapuhku sageli 19. sajandi nn tööstusromaanile.

Koolmeister
Frank McCourt
Inglise keelest tõlkinud Lia Rajandi
280 lk
kõva köide

Eesti keeles varem ilmunud raamatute “Angela tuhk” ja “Jah, on küll” autor jätkab kirjutamist oma elust.

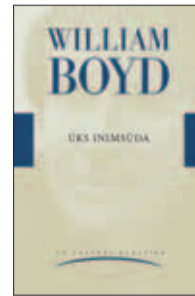
Nüüd on temast saanud inglise keele õpetaja New Yorgis ning ta kirjeldabki oma kogemusi eri koolides.

Ta sai tohutu töö ja suure vaevaga ülikoolihariduse ning töötas siis õpetajana, kuni tema esimese raamatu edu andis talle võimaluse end kirjutamisest elatada.

Võiks öelda, et Frank McCourt tuli, kirjutas ja võitis oma esikraamatuga “Angela tuhk”, milles ta kirjeldas oma vaest lapsepõlve Iirimaal.

Raamatu erakordne menu, Pulitzeri preemia ja kõik, et selle põhjal on praeguseks valminud ka film, näitavad, et õigus on neil, kes väidavad, et väikesi inimesi pole olemas.

Kõige tähtsam on ikkagi see, kuidas millestki kirjutada.

Üks inimsüda

William Boyd
Inglise keelest tõlkinud Kaaren Kaer
416 lk
kõva köide

William Boyd on kirjanik, kes võlub lugejaid inimliku jutustamisstiiliga, leidku siis tegevus aset Aafrikas, Lõuna-Ameerikas või vanal heal Inglismaal. Pikka aega on teda võlunud ka rohkem ja vähem tuntud inimeste päevikud. Lisagem siia veel veidi aega tagasi laineid löönud loo sellest, kuidas ta korraldas

olematule Ameerika kunstnikule mälestusõhtu ning siis tundub igati loogiline, et sündis “Üks inimsüda” – Logan Gonzago Mountstuarti pärast tema surma avaldatud päevikud.

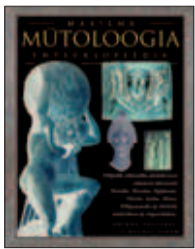
Mountstuart oli ka üks autoriteetidest, kellele Boyd viitas oma olematu kunstnikku tutvustades ning päevikutes on meil võimalik jälgida, kuidas kulges ühe üsna suurte ambitsioonidega literaadi kujunemistee koolist vanaduspäevini Lõuna-Prantsusmaal. Raamat on jagatud eluetappidele vastavalt eri päevikuteks.

Elu viib Mountstuarti maailma eri paigus kokku mitmete tuntud inimestega – nii näiteks kohtub ta üliõpilasena Virginia Woolfiga, Pariisis külastab ta Picasso ateljeed ning näeb ühel peol, kuidas kandilise punetava näoga mees kellegi teisega pidevalt tüli norib. Hiljem saab ta teada, et tülinorija oli veel üsna tundmatu Ernest Hemingway, keda ärritas Scott Fitzgerald. Pärast sõda juhib ta New Yorgis kunstigaleriid ning tutvub paljude hiljem väga kuulsaks saanud kunstnikega, sealhulgas ka Jackson Pollockiga.

Elul on aga Mountstuarti jaoks veel üllatusi varuks ning ta on sunnitud kiirustades Ameerikast lahkuma. Pärast lühikest vahepala Aafrikas järgneb vananeva ja juba unustatud kunagise kirjaniku üsnagi trööstitu elu. Boyd ei liialda selle kirjeldamisel sentimentaalsusega, iroonia ja tunde tasakaal on kenasti olemas, ning peagi tuleb taas muutus. Mounstuartile pärandatakse maamaja Prantsusmaal ning seal ta veedabki oma vanaduspäevad mitte just rikkalt, aga ka mitte vaesuses. Ilus lõpp.

Krista Kaer

ilmunud

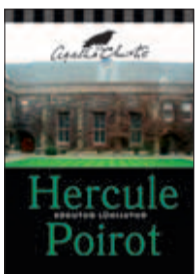
Maailma mütoloogia entsüklopeedia
Arthur Cotterell,
Rachel Storm
Tõlkinud
Kaaren Kaer,
Kaisa Kaer jt
512 lk
köva köide

Selles paelavas raamatus tutvustatakse põhjalikult antiikmaailma müüte ja legende, jumalaid, jumalannasid ja kangelasi nii Euroopast kui ka Aasiast. Suurepärane pildimaterjal (üle 1000 pildi) illustreerib igale kultuurile isoomulikke teemasid ja sümboliteid. Lisaks põhjalikule registri on toodud ka müütiliste kuninga- ja jumalate sugupuud.

Hercule Poirot jõulud
Agatha Christie
Inglise keelest
tõlkinud
Ralf Toming
240 lk
pehme köide

Türanlik miljonär Simeon Lee on ammu oma perekonnast võõrdunud. Jõululaupäevaks kutsub ta aga oma pereliikmed jälle kokku. Lapsed kogunevad vastu tahtmist isamajja, et teada saada, millised on isa kavatsused. Enne aga, kui nad selgust saavad, leitakse Simeon oma lukustatud toast mõrvatult. Õnneks pole aga Poirot kaugel ning ta peab juhtumisse selgust tooma.

Hercule Poirot tegutseb
Kogutud
lühijutud
Agatha Christie
Tõlkinud
Johannes Aavik,
Gea Mägi jt
704 lk
köva köide

Raamatusse on koondatud suurem osa lühijutte, milles tegutseb Hercule Poirot. Osa neist on mitmes lühijutuvälisus eestikeelsena ilmunud, osa on aga uued, just selle kogumiku jaoks tehtud tõlked.

Neid ühendab kuritegu
Agatha Christie
Tõlkinud
Gea Mägi
256 lk
pehme köide

Seekord pole tegemist ei miss Marple'i ega

Hercule Poirot'ga, vaid kahe uudishimuliku noore inimesega. Tommy ja Tuppence Beresford ihkavad seiklusi ning kui neil palutakse üle võtta Blunti Rahvusvaheline Detektiivbüroo, ei mõtle nad pikalt.

Pärast seda, kui neil on õnnestunud tagasi saada roosa pärl, ei ole neil tööpakkumistest puudust.

Saksamaa ebaõnnestunud päästja

Marek Laane
tõlkija

Lapsena meeldis mulle väga – nagu usutavasti paljudele – lugeda põnevaid ja haaravaid spioonilugusid, olid need siis ilukirjanduslikus või teaduslikumas vormis: ühtviisi hea oli nii Tisza kallastel hargnev lugu kui ka ülevaade Richard Sorge elust ja tegevusest. Kahjuks oli selliseid raamatuid alati liiga vähe.

Alates eelmise kümnendi algusest on luuremaatikaga seotud teoste vool olnud seevastu külluslik, raamatuid jagub igale maitsele, alates John le Carré'ist ja lõpetades selliste monumentaalsete teostega nagu "Mitrohhini arhiiv".

Vanast parem

Siiski pole õigupoolest ilmunud raamatuid, mida annaks omaaegsetega võrreldavalt võrrelda (näiteks uut Sorge elulugu). Ehk teisiti öeldes: teadmistepagas on võinud küll märgatavalt laieneda, aga vähemalt persooniti mitte kuigivõrd süveneda. Nüüd annab natsionaalsotsialistliku Saksamaa sõjaväeluure juhust admiral Wilhelm Canarisest kõnelev Richard Bassetti raamat "Hitleri luureülem" selleks hea võimaluse, sest sellele saab vastu panna 40 aastat tagasi ilmunud Daniil Melnikovi ja Ludmilla Tšornaja teose "Kahepalgeline admiral".

Viimane oli omal ajal kindlasti üsna huviga loetav, kuid paraku tuleks tänapäeval ka ilma Bassetti teoseta nentida, et tegemist on ehtsa ideoloogilise paskvilliga, milles liha liiga vähe ja padupunast, vihkamisest täidetud villa liiga palju.

Bassetti raamat erineb selles mõttes Melnikovi–Tšornaja omast nagu öö ja päev. Ei ole küll temagi "vahust" vahest päris vaba, kuid kahtlemata annab ta kuulsast admiralist palju põhjalikuma ja erapooletuma pildi. Mainitud "vaht" tuleb Bassetil pigem asjaolust, et ta on inglane, mistõttu ka valdav rõhk on raamatus asetatud just Canarise ja Saksamaa suhetele Suurbritanniaga – eestlase pilguga vaadates vahest isegi liiga palju, jättes varju meid tõenäoliselt rohkem huvitava idasuunalise tegevuse.

Reetmise küsimus

Raamatut tervikuna vaadates see siiski väga ei häiri. Põnevust peaks jaguma piisavalt, nagu ka ilmselget süvenemise võimulust – on ju autor ise tublisti vaeva näinud, arhiivides istunud, kirjandust läbi töötanud ja kõige selle põhjal koitva jutustuse kokku põiminud.

Vahest kõige olulisem küsimus, millele Bassett vastata püüab, on see, kas Canaris oli tõepoolest valmis sõja ajal inglasega koostööd tegema või isegi tegi seda, et sõda lõpetada ja Saksamaa au mingilgi moel päästa. Pärast põhjalikku ülevaadet Canarise lapsepõlvest ja kujunemisajast saab igal juhul selgeks, et ta oli kindlasti ennekõike Saksamaa patrioot (nagu üks õige ohvitser peabki olema) ja alles seejärel natsionaalsotsialistliku ideoloogia huvide teenija.

Päris selget vastust me ei saa, mis

Wilhelm Canaris. ullstein bild

on muidugi mõistetav, sest luuremaailmas käib ju veel tänapäevalgi väga palju kontakte nii, et neist teavad vaid kontaktis olivad ise. Canaris suri juba enne sõja lõppu, kes iganes ka tema saladustega rohkem kursis oli, pole oma suud paotanud – või vähemalt ei ole see jõudnud mingil moel avalikkuse ette.

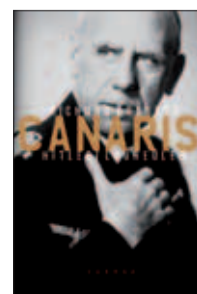
Intrigeerivad mõtted

Bassett suudab nappidele otsestele ja mitmete kaudsetele tõenditele tuginedes siiski üsna hästi veenda, et Canaris tõepoolest pöördus eriti sõja-aastatel aina rohkem Hitleri vastu ja otsis võimalusi vähemalt lääneliitlastega rahu sõlmida.

See tal paraku ei õnnestunud. Või peaks meie, siin ja nüüd, ütleva, et õnneks ei õnnestunud? Eesti saatus oleks sel juhul kindlasti võtnud teise suuna ja pole sugugi kindel, et parema... See on muidugi kõigest spekulatsioon, nagu ka Bassetti raamatu vahest intrigeerivaim osa, mis käsitleb Canarise ja Briti luureteenistuse ülema võimalikku

kohtumist sõja kõrghetkel. Päris mõistetavalt ei ole sellegi kohta mingeid kindlaid andmeid ja Bassett ei püüagi meid kohtumise toimumises veenda, märkides vaid, et kaudsed andmed kalduvad seda pigem kinnitama.

Need olid vaid paar üksikut köitvat seika, kuid mitmesajaleheküljelises teoses jagub samalaadseid põnevaid mõttearendusi veel küllaga, avardades kahtlemata märgatavalt meie teadmisi Euroopa suure sõja taustal kulgenud hämara võitluse kohta.

Hitleri luureülem
Richard Bassett
Inglise keelest
tõlkinud
Marek Laane
248 lk
köva köide

ilmunud

Aastad Boriss Pasternakiga ehk aja vangis
Olga Ivinskaja
Vene keelest
tõlkinud
Vilma Matsov
480 lk
köva köide

Nobeli preemia laureaadi Boriss Pasternaki kauaaegne armastatu, muuhulgas "Doktor Živago" Lara prototüüp Olga Ivinskaja jagab lugejatega oma heitlikku ja raskustega pikitud armulugu kuulsale vene kirjanikuga.

Agaga mitte ainult. Mälestusteraamat annab suurepärase pildi kirjaniku keelulisest elust Stalini-aegsel Venemaal, valgustab tolleagekse vene vaimueliidi katsumusi ning "Doktor Živago" kirjutamise ja retseptiooni tagamaid.

Kummaline lugu dr. Jekyllist ja mr. Hyde'ist.

Enesetapjate klubi
Robert Louis
Balfour
Stevenson
Tõlkinud
Kersti Unt
224 lk
köva köide

Kirjanikule maailmakuulsuse toonud jutt "Kummaline lugu doktor Jekyllist ja härra Hyde'ist" on kirjutatud ja ilmunud 1886. aastal. Mõne kuuga müüdi raamatut Suurbritannias 40 000 eksemplari.

"Enesetapjate klubi" on aga esimene tsükkel Stevensoni kaheosalisest jutukogumikust, mis kannab koondpealkirja "Uued tuhande ja ühe öö lood".

Neid jutte pajatab idamaiste lugude eeskujul Araabiast tulnud rändur ja mõnes mõttes järgivad need ka idamaise jutu struktuuri.

Tuhande ja ühe öö lood ilmusid kogumikuna 1882. aastal, kusjuures jutud olid enne ühekaupa ilmunud ajakirjade jutulisades.

Lõuna rist
Patricia
Cornwell
Inglise keelest
tõlkinud
Tiina Viil
248 lk
pehme köide

Sedapuhku pole tegemist mitte doktor Scarpetta seiklustega, vaid tegelastega, kes said tuttavaks "Herilasepesas".

Kui esimest raamatut võib pidada omamoodi tooni otsimiseks ja maailma loomiseks, siis seekord on Cornwell selles uues maailmas juba rohkem kodus.

Politseiülem Judy Hammer peab koos kolleegidega tabama alaealiste tapjate jõugu ning muidugi avaldatakse neile survet nii ülalt kui alt.

Raamatus on Scarpetta-lugudega võrreldes rohkem huumorit, kuid põnevust on muidugi samuti kuhjaga.

Raamatu "Teeäärne Ameerika" autorid Aivar Jürgenson ja Jüri Ellen. Foto erakogust

Teeäärne Ameerika

Jaan Ellen

Selle raamatu esimesed read ilmusid paberile 2006. aasta jaanuari algul lennukis öise Atlanti ookeani kohal. Tallinlased Jüri Ellen, Aivar Jürgenson ja tartlane Jaanus Kutsar maandusid Buenos Aireses kell kolm öösel. 35-kraadine kuumus sundis küsima: nii-nii, mis veel siis saab, kui päike kõrgel taevas, jalgratas istumise all ja mägi püsti ees... Köhklused juba esimestel minutitel, ent uni telkides lennujaama kõrval võsas maitses sellegipoolest hea.

Kolm kuud jalgrattaretkel

Nii algas tavatu jalgrattaretk läbi Argentiina, Tšiili, Boliivia, Peruu ja Ecuadori, mis kestis kolm kuud. Enne rännaku algust oli too kauge paik kõigile kolmele mehele *terra incognita* – nagu enamikule eestlastest. Üht-teist olid nad muidugi lugenud ja kolm kuud ka hispaania keelt õppinud. Aga vägisi ründasid retkeks valmistajaid sellisedki mõtted: võib-olla lõhume rattad juba esimesel tuhandel kilomeetril, võib-olla kimbutavad haigused või röövlid, võib-olla hammustab madu või salvab skorpion?

Raamatu saatesõnas kirjutab Aivar: "Teadsime, et rändame mööda teid ja teedelt suuresti seda meile tundmatut kanti ka nägema hakkame. Teadsime, et Lõuna-Ameerikas on häid asfalteid, on mitmerealisi magistraale ja kitsaid mägitteid, on vähem häid kruusateid, inkade kiviteid ja kohati ka üksnes autode sisseaetud roopaid hallil kõnnumaal. Aga mõistena on teel tugev sümbolitähendus – iga tee viib kusagile."

Ja kord juba sinna sattununa erilist valikut pole, ainult edasi, ükskõik mis hinnaga. Väikesed probleemid ja katsumused, nagu toidu või joogi lõppemine, sõit suvise varustusega läbi lumetormi, teadmata arv kilomeetreid järgmise asustatud punktini ei tohi seda peaesmärki segada.

Tšiilis, maailma kõige kuivemas kõrbes Atacamas "surusime pedaalidele, andmata puhkust ei endale ega rastele, kuid silmapiiril paistis ikka vaid kõrb, mis kord oli hall, siis kollane ja lõpuks loojuva päikese kumas punakas – vapustavalt kaunis vaatepilt, kui oled varustatud söögi-joogi ja peavarjuga. Aga meie varud olid lõppenud... Ööbima tuli jääda keset liivavälju. Üks meist nägi unes, et jõudsime õhtuks ikkagi mingisse asulasse ja söime kõhu täis."

Kolm korda üle Andide

9000 kilomeetri pikkusel teekonnal sõitsid nad kolm korda üle maailma suurima mäeaheliku Andide, läbisid kuumi kõrbeid ja lumiseid kõrgplatoosid, suplesid Vaikses ookeanis, uudistasid maailma suurima vihmametsa serva palavas Ecuadoris. Nende teele jäid maailma kõrgeim laevatav järve Titicaca, millele väike uro rahvakild on rajanud oma eluusemeks kõrkjatest ujuvad saared, kõige kõrgemal asuv Potosi linn, mille juures Cerro Rico hõbedakaevanduses on haigused ja õnnetused nõudnud mitme sajandi jooksul kaheksa miljonit inimest ja kus maa all töötavad kaevuritena lapsedki. Uyuni järve, kust labidatega kogutakse soola kuhilatesse, lustakas ja mitu päeva kestnud karneval Boliivias Oruro linnas, maailma kõrgeim pealinn La Paz...

Üllatusi pakkus iga päev ja paik, neid ju avastama mindigi. Suvine Boliivia tervitas neid lumetormiga. "Ilm kiskus järjest koledamaks, juba viskas pilvedest alla rahet, siis lörtis, mis peagi läks üle jäiseks vihmaks, tuul vilistas... Ainult päeval on siin võimalik mõneks tunniks sooja saada, kui päike selges taevas lagipähe paistab. Õhtul puhkes lumetorm. Nägu peksid teravad jäised nõelad, tee tuiskas hetkega lund täis, vinget tuul puhus läbi lihast ja luust. Ja meenus Tšiili, kus paistis päike, rannikul puhus värsket meretuul, vihma ei tulnud piiskagi."

Paar-kolm päeva peatusid rändurid igas pealinnas, enamasti aga jäädi pä-

rast ligi 150, harva isegi 200 kilomeetri läbimist ööbima telki mõnes külas või väikelinnas, vahel ka külalislahkete elanike kodudes. Oli võimalik omatahtsi võtta aega, et jälgida argielu linnades, väikestes küldes ja peaaegu asustamata kõnnumaadel.

Ühes Boliivia külas kirjutas Aivar päevikusse: "Õhtul tulevad aeglaselt sammul ja omaette ümisesed orgudest ketšua mehed ja naised, seljas hiiglaslikud heinakooramad. Kõik on rahulikud ja sõbralikud, kuidagi eriliselt lahked, kuigi mitte ülevoolavalt pealetükivad nagu Argentiina või Tšiili külarahvas. Selles külas, mis koosneb vaid ühest tänavast ja millest mõlemal pool on järsud kaljud, kus põllu tegemiseks polnud palju ruumi ning seetõttu iga pisutki laugem nõlv vilja all, selles külas, kus kell kaheksa õhtul on kottipime, sest tänavavalgustust ei tunta ning majades on tuled kustutatud – selles külas tunned äkki, et siin võid elada. Aasta, võib-olla mitu, võib-olla terve elu."

Pakuti abi ja anti nõu

Rändurid meenutavad kohtumist Eesti Vabariigi aukonsuli Peet Pullisaarega Argentiinas, lõpmatuid rohtlaid ehk pampasid, miljonlinna Mendozat Andide jalamil, kus veidi puhati kunagise soomepoisi Karli kodus.

Paljaks ei röövitud neid kusagil, küll aga pakuti pikal teel sageli abi ja anti nõu. Autojuht kutsus mägitel väsinud Jüri kabiini, kostitas teda und ja nälga peletavate kokalehtedega. Peruu aga puhkas Jüri pärast ootamatut kokkupõrget kaljunukiga peres, kes ta mägitelt oma koju viisid, võites nende usalduse sel määral, et sai järgmisel päeval läbi viidud rituaali käigus lausa indiaani laste ristiisaks.

Sisutihe ja kütkestav reisiraamat kutsus kaugeid maid avastama ja oma võimeid proovile panema.

Teeäärne Ameerika

Aivar Jürgenson, Jüri Ellen

ilmumas

Vana-Liivimaa maapäev:

Ühe keskaegse struktuuri kujunemislugu

Priit Raudkivi

144 lk

kõva köide

Vana-Liivimaa sisepoliitilisest ajaloost kirjutaja ei pääse üle ega ümber nähtusest, mida tuntakse maapäeva nime all. See on kaasaja terminoloogiat kasutades protoparlamentaarne institutsioon, mille selgemad raamid said paika 1420. aastatel. Kas tegemist oli tüüpilise seisusliku esindusorganiga, nagu need keskajal pea kõikjal Euroopas tekkisid? Kuid kas näiteks keskaegsel Inglise parlamendil ja Prantsuse generaalstaatidel ongi midagi ühist Liivimaa maapäevaga? Või kujunes kohalik maapäev hoopis Saksamaa vastavate institutsioonide eeskujul?

Raamatus otsitakse Liivimaa maapäeva juuri. Autor on veendunud, et maati protoparlamentaarse institutsioonide genees erinev ning et arenguliste paralleelide otsimine ei tohi tähendada arengukäikude samastamist. Liivimaa maapäeva kujunemise võtit tuleb otsida siinsest riiklikust ülesehitusest, võimustruktuuridest ning üksikute poliitiliste jõudude suhtluspraktikast, mis on selgemini jälgitavad 14. sajandist. Autor annab ka vastuse küsimusele, kas pärast geneesieta-pi läbimist tõusis maapäev kohaliku poliitilise elu keskmesse.

ilmunud

Petseri – Setumaa keskus ja endine Eesti linn

Vana Petseri: ehitised ja inimesed

Postkaarte ja fotosid Sven Karjahärmi,

Eesti Filmiarhiivi ja Eesti Rahvusraamatukogu kogudest

Koostanud Toomas Karjahärm

156 lk, kõva köide

Pildiallkirjad eesti, vene ja inglise keeles

Sajandeid oli Petseri Setumaa majanduslik, kultuuriline ja usuline keskus. 1473. aastal asutati vene õigeusu mungaklooster, millest Liivi sõja ajal sai võimas piirikindlus.

Eesti Vabariigis oli linn Petseri maakonna administratiivne keskus. 1920.–1930. aastail tekkis vene küla meenutava vanalinna kõrvale uus linnaosa esinduslike kaasaegsete hoonete ja tänavatega. 1934. aastal oli linnaelanikkonnas eestlasi üle poole. 1944. aastal liideti Petseri Vene NFSV Pihkva oblastiga.

Petseri peamine huviväärsus on klooster rohkete sakraalehitistega, nagu liivakivisse süvendatud Uspenski peakirik (1473) ja selle peale ehitatud Pokrovski kirik, suur kellatorn, Blagoveštšenski kirik, Püha Nikolai kirik Püha väravaga, kust algab nn Verete, Püha Laatsaruse kirik, Püha Mihhaili kirik, Sretenski kirik, varakamber raamatukoguga, munkade elumaja, söögisaal, kabel, Püha kaev, Püha mägi, kus kasvab Püha tamm, samuti kivist ringmüür üheksa torniga. Albumis on esinduslik ja süstemaatiline valik fotosid Petseri ja setude (kultuuri)ajaloost kuni 1940. aastani.

Valga – linn kahe riigi piiril piltides

Vana Valga: ehitised ja inimesed

Postkaarte ja fotosid Sven Karjahärmi,

Eesti Filmiarhiivi, Eesti Rahvusraamatukogu, Valga Muuseumi kogudest

Koostanud Toomas Karjahärm

108 lk, kõva köide

Pildiallkirjad ja saatetekst eesti, vene ja inglise keeles

Valga on vana piirilinn, mis juba keskajal jäi Liivi ordu ja Tartu piiskopi valduste piirile. Linn tegi läbi kõik võimuvahetused ja sai Katariina II valitsusajal 1783. aastal maakonnakeskuseks.

18. sajandi lõpust ja 19. sajandist pärinevad linna vanemad ehitised, kujunes tänavate võrk, mis on säilinud tänapäevani. Linna keskuseks oli turuplats Jaani kiriku ja raekojaga.

Pöörde linna ellu tõi raudtee-ehitus. Valgast sai 1889. aastal tähtis raudteesõlm Riia–Pihkva–Peterburi liinil. Sinna rajati raudteetöökojad, liipriimmutustehas, linnavabrik, õllevabrik.

20. sajandi algul majanduskasv jätkus. Rajati uusi kaubandusettevõtteid ja püstitati rohkesti esinduslikke kivihooneid. Valgas astus 1901. aastal ametisse esimene eestlasest linnapea Johannes Märtsen. Eestlaste kultuuri- ja seltskonnaelu keskuseks oli 1902. aastal asutatud Säde selts sümfooniaorkestri, laulukoori ja teatriga.

Vabadussõjas toimusid Valga lähistel Paju mõisa all ägedad lahingud. 1920. aastal jagas rahvusvaheline piirikomisjon Valga Eesti ja Läti vahel kaheks. Eesti-poolsest osast sai maakonnalinn Valga, Läti-poolsest osast maakonna keskus Valka.

Kõik need ajaloolised sündmused kajastuvad kõnealusel albumis, mis pakub huvitavaid vaateid oma aja tuntud fotograafidelt ja postkaartide kirjastajatelt.